

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
EVROPSKI IN AMERIŠKI KONCEPT
PRAVICE DO ZASEBNOSTI
Elvir Čeman

Ljubljana, september 2012

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

EVROPSKI IN AMERIŠKI KONCEPT PRAVICE DO ZASEBNOSTI

Kandidat/ka: Elvir Čeman
Vpisna številka: 04037424
Študijski program: visokošolski študijski program Uprava prva stopnja
Mentor: izr. prof. dr. Alenka Kuhelj

Ljubljana, september 2012

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisan Elvir Čeman, študent visokošolskega študijskega programa Uprava prva stopnja, z vpisno številko 04037424, sem avtor diplomskega dela z naslovom: Evropski in ameriški koncept pravice do zasebnosti.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- Je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- Sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- Sem poskrbel, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- Sem pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal v predloženem delu,
- Se zavedam, da je plagiatorstvo-predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne-kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- Se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- Je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«

Diplomsko delo je lektoriral/a: Matija Koncilja

Ljubljana, 4.9.2012

Podpis avtorja: _____

POVZETEK

Pojmovanje zasebnosti v ZDA in v Evropi je popolnoma različno, v ZDA je zasebnost prepuščena privatnemu sektorju v gospodarstvu in predvsem lastniško razumevanje zasebnosti je velik problem s katerim se še niso soočili. V Evropi je zgodba popolnoma drugačna, saj je pravica do zasebnosti varovana s številnimi institucijami tako internimi kot mednarodnimi, država je aktivna na področju zasebnosti in jo varuje s svojimi organi. ZDA pa niso tako socialno usmerjene kot Evropa, saj država redkokdaj posega v gospodarstvo, medtem ko v Evropi sta gospodarstvo in država bolj povezani ena z drugo.

V Evropi je pravica do zasebnosti zavarovana preko institucij in mednarodnih dokumentov in je ena temeljnih človekovih pravic, ki jo je potrebno varovati in spoštovati. V ZDA pa zaradi vseh ekonomskih načel in pravil država ne posega v njihov prostor, saj so mnenja da je samoregulacija edina prava pot, ki zagotavlja uspeh in posega v njihovo avtonomijo samo takrat ko je to nujno in ko to družba zahteva od njih, tukaj je vidna razlika med obema sistemoma v Evropi je pravica do zasebnosti varovana vedno in povsod v ZDA pa je varovana, ko že ni druge mogoče poti in se mora vmešati.

KLJUČNE BESEDE

- Pravica do zasebnosti
- Osebni podatki
- Človekove pravice
- Zasebnost
- Varstvo pravice do zasebnosti

SUMMARY

EUROPEAN AND AMERICAN CONCEPT OF THE RIGHT TO PRIVACY

Perceptions of privacy in the U.S and Europe is completely different, in the U.S privacy is left to the private sector and economy the biggest difference is the ownership understanding of privacy which is a problem yet to face. In Europe the story is completely different because the right to privacy is protected by numerous institutions, both internal and international. Europe is active in the area of privacy with their working bodies. U.S is not as socially oriented as Europe, because the U.S rarely interfere in the economy, while in Europe the economy and the states are more closely related to one another.

In Europe the right of privacy is protected by the institutions and instruments, and it is one of the fundamental human right that must be protected and respected. In the U.S because of economic principles and rules the state does not interfere in the room of private sector, their opinion is that selfregulation is the only real way to ensure success, the only time state interfere is when it is necessary to calm the people down. Here is a visible difference between the two systems in Europe the right to privacy is protected everywhere meanwhile in the U.S is protected when they have no other possible way and they must interfere.

KEYWORDS

- Right to privacy
- Personal data
- Human rights
- Privacy
- The protection of privacy rights

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY.....	vi
KAZALO.....	vii
1 UVOD.....	1
2 SODOBNI MODELI SODNE PRESOJE USTAVNOSTI.....	4
3 PRAVICA DO ZASEBNOSTI	6
3.1 Kaj je zasebnost ?	6
3.2 Poskus opredelitve pojma zasebnosti	8
3.3 Zgodovinski razvoj zasebnosti.....	9
3.4 Zasebnost je umrla.....	11
4 PRAVNA UREDITEV ZASEBNOSTI.....	14
4.1 Mednarodne pogodbe.....	14
4.1.1 Splošna deklaracija o človekovih pravicah in mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah	14
4.1.1.1 Splošna deklaracija o človekovih pravicah.....	14
4.1.1.2 Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah.....	15
4.1.2 Pravica do zasebnosti na podlagi 8. člena evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah.....	16
4.2 Zakonodaja evropske unije.....	17
4.2.1 Direktiva 95/46 ES evropskega parlamenta in sveta o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov	17
4.2.2 Direktiva 2002/58/ ES evropskega parlamenta in sveta o obdelavi osebnih podatkov in varstva zasebnosti na področju elektronskih komunikacij	18
5 SISTEM PRAVICE DO ZASEBNOSTI V ZDA.....	20
5.1 Razvoj pravice do zasebnosti v ZDA	20
5.2 Ustavni temelji pravice do zasebnosti v ZDA	21
5.3 Pravica do zasebnosti na delovnem mestu v ZDA	23
5.4 Privatni sektor in pravica do informacijske zasebnosti	27
5.5 Obdelava in izmenjava osebnih podatkov v ZDA.....	29
5.6 Zasebnost na internetu in državni nadzor	32
6 PRAVICA DO ZASEBNOSTI V EVROPI.....	33
6.1 Varstvo informacijske zasebnosti v Evropi.....	34
6.2 Vpliv direktiv EU na varstvo informacijske zasebnosti v Evropi	36
6.3 Iznos osebnih podatkov iz evropske unije v ZDA	37
6.4 Komunikacijska zasebnost v Evropi	38
6.5 Zasebnost na delovnem mestu v EU.....	39
6.6 Boj za pravico do zasebnosti	40
7 SLOVENSKA UREDITEV PRAVICE DO ZASEBNOSTI	43
7.1 35. člen Ustave Republike Slovenije kot temelj pravice do zasebnosti.....	43

7.2	Pravica do zasebnosti v pravni praksi Ustavnega sodišča.....	44
7.3	Prostorska zasebnost.....	45
7.4	Psihična zasebnost	46
7.4.1	Pravica do spolne integritete	46
7.4.2	Pravica do nedotakljivosti osebnega in družinskega življenja	47
7.4.3	Neupravičeno slikovno snemanje	48
7.4.4	Pravica do tajnosti zasebnih pisanj.....	49
7.5	Informacijska zasebnost.....	50
7.5.1	Korespondenčna zasebnost	50
7.5.2	Komunikacijska zasebnost.....	51
7.5.3	Osební podatki	51
7.6	Ustavnopravno varstvo pravice do zasebnosti v Republiki Sloveniji	52
8	RAZISKAVE O ZASEBNOSTI.....	54
9	ZAKLJUČEK.....	56
	LITERATURA IN VIRI	59

1 UVOD

Zakaj sploh potrebujemo zasebnost in zakaj zasebnost izgublja na svojem pravem pomenu? sta vprašanji, ki sta pomembni in se z njima ukvarja celotna svetovna pravna filozofija prav tako pa tudi celotna populacija.

Vsi se dobro zavedamo, da je zasebnost in pravica do zasebnosti pomembne faktor našega življenja, saj je osnovna primarna človekova pravica in je zato tudi varovana na primeren način v prvi vrsti z ustavo in številnimi mednarodnimi pogodbami, ne smemo prezreti tudi dejstva, da je civilnopravna pravica zelo pomembna kadar govorimo o vsakdanjem življenju posameznika v kateremkoli okolju. Pravica do zasebnosti predvsem varuje posameznika pred vsakršnimi posegi državne oblasti in javnosti v njegovo življenje. Dejstvo zaradi katerega je pravica do zasebnosti priznana na mednarodni ravni so vse grozote in zločini, ki so se zgodili v vojnah predvsem po drugi svetovni vojni so se strokovnjaki začeli pogovarjati in oblikovati mednarodne pravne dokumente s katerimi so omogočili varovanje pravice do zasebnosti oziroma zasebnost na splošno. Iz vsakodnevnih primerov v vsakdanjem življenju lahko opazimo, da področje zasebnosti še zdaleč ni urejeno do popolnosti in da so marsikateremu posamezniku dandanes kršene pravice predvsem pravice, ki se tičejo zasebnosti, moramo pa priznati, da je bilo kršitev v vojnih razmerah in različnih režimih v preteklosti veliko več kot danes, kljub temu še vedno ne obstaja popoln pravni sistem varovanja pravice do zasebnosti, ki bi nudil posamezniku popolno varstvo pred zlorabljanjem te pravice. K problematiki ureditve popolnega varovanja pravice do zasebnosti pripomorejo njeno široko definiranje in pojmovanje in obsežnost področij kjer je lahko tovrstna pravica kršena.

Veliko ljudi si dandanes predstavlja, da je pravica do zasebnosti kršena samo s strani države oziroma s strani državnih organov, čemur ni tako kajti dandanes večina kršitev tovrstne pravice prihaja iz strani posameznikov, se pravi drug drugemu kršimo pravico do zasebnosti in kar je še bolj zanimivo je to, da se tega v večini primerov sploh ne zavedamo in počnemo kršitve nezavedno, kar pa ne pomeni da ne obstajajo tudi tisti posamezniki, ki se odločijo za namerno kršitev pravice do zasebnosti, in tega je vse več in več. Kako zelo različna pojmovanja zasebnosti obstajajo je odvisno predvsem od družbenega okolja v katerem živimo in od vsesplošnih družbeno sprejemljivih norm.

Koliko lahko nekdo poseže v posameznikovo pravico do zasebnosti in kje je meja? Je zelo zahtevno vprašanje kot že povedano variira od okolja do okolja, tako lahko opazimo, da je ameriška ureditev pravice do zasebnosti popolnoma drugačna od evropske ureditve. V ameriški ureditvi pravice do zasebnosti ne posvečajo veliko pozornosti privatnem sektorju, saj so mnenja da je samoregulacija najboljša možna rešitev pri vprašanju zasebnosti prav tako je njihova mentaliteta obravnavanja zasebnosti popolnoma drugačna od evropske, kajti ima veliko opraviti z njihovo zgodovino kjer poznajo lastniško razumevanje zasebnosti, poleg vseh navedenih razlogov imajo drugače oblikovan sodni sistem s katerim zagotavljajo pravice svojim prebivalcem. Na drugi strani poznamo evropsko

pojmovanje oziroma razumevanje zasebnosti, ki pa je popolnoma drugačen od ameriškega in se razlikujeta v več točkah, prva očitna razlika je definitivno evropsko posvečanje pozornosti na zasebnost državljanov v privatnem sektorju, saj je delodajalec velikokrat omejen, ko poskuša pridobiti podatke oziroma informacije od zaposlenega do katerih ni upravičen, take ureditve v ameriškem sistemu ne poznajo, druga velika razlika je vidna pri pravni ureditvi pravice do zasebnosti kjer je v Evropi zavarovana s številnimi institucijami in mednarodnimi pogodbami poleg tega pa še preko ustavnega sodišča vsake države članice EU. Tako je tudi v Sloveniji varovana pravica do zasebnosti, kajti v 3. Odstavku 15. člena je opredeljena pravica do zasebnosti, lahko bi celo rekli, da je opredeljena na preveč splošen način vendar moramo razumeti, da se je Slovenija odpovedala delu svoje suverenosti, ko je postala članica EU, kjer pa je tudi varovana pravica do zasebnosti z 8. členom EKPC. Pojmovanje pravice do zasebnosti v Evropi je definitivno bolj natančno definirano in varovano kot v ZDA.

Ameriško pojmovanje zasebnosti je zanimivo predvsem zaradi njihovega koncepta razumnega pričakovanja zasebnosti, ki je globoko utrjen v ustavnopravni praksi Vrhovnega sodišča ZDA. Bistvo njihovega varovanja pravice do zasebnosti je v 4. amandmaju ameriške ustave, ki zagotavlja človeku varnost glede hiše, papirjev, dokumentov, osebe in neupravičenim preiskavam. Njihovo razumevanje pravice do zasebnosti je možno razbrati iz številnih primerov in besednih zvez Vrhovnega sodišča med pomembnejšimi je *A man's home is a man's castle*, torej človekov dom je njegov grad kar pomeni, da nihče ne sme neupravičeno posegati v njihov dom in zasebnost, ki se odvija v njegovem domu, seveda ne smejo to početi neupravičeno. Kar hitro lahko pridemo do zaključka, da sta si evropski in ameriški sistem ureditve pravice do zasebnosti popolnoma različna in nasprotujoča, kar pa ne pomeni, da kateri od njih deluje slabo in ravno to bom raziskal v svojem diplomskem delu in predstavil na način, ki bo razumevajoč za vsakega povprečnega bralca mojega diplomskega dela.

Problem in predmet preučevanja v diplomski nalogi je predvsem poudariti in raziskati razlike med dvema popolnoma različnima sistemoma ureditve pravice do zasebnosti in ureditev zasebnosti v obeh različnih sistemih (anglosaški na eni strani in kontinentalni na drugi). Namen mojega raziskovanja bo v diplomskem delu prikazan empirično, moje teze pa bodo oblikovane z načinoma deduktivnega in induktivnega pristopa. V mojem diplomskem delu bom preveril štiri najbolj pomembne teze:

Teza 1: Pravica do zasebnosti se vsakodnevno krči in manjša zaradi globalizacijskih vplivov.

Teza 2: Kontinentalni sistem pravice do zasebnosti bolj varuje posameznika od anglosaškega sistema pravice do zasebnosti.

Teza 3: Posameznik se nevede vsakodnevno odpoveduje svoji zasebnosti, da bi lahko bolje deloval v družbi.

Teza 4: Nadzor v družbi je vse večji zaradi dobe v kateri živimo (informacijski dobi).

Pri raziskovanju in potrditvi mojih tez sem uporabil veliko teoretičnih in prav tako tudi raziskovalnih metod.

Namen in cilj raziskovanja sta v mojem diplomskem delu natančno določena z namenom celovitega raziskovanja, v diplomski nalogi sem si zastavil naslednje cilje:

- Kar se da podrobno razčleniti in približati pojem zasebnosti.
- Prikazati različnost obravnavanja zasebnosti v različnih pravnih sistemih.
- Preučiti zgodovinski razvoj pravice do zasebnosti
- Prikazati pomembnost pravice do zasebnosti v pravnih aktih EU in sodni praksi.
- Urejenost pravice do zasebnosti v Sloveniji.

Izdelava diplomske naloge temelji na metodah znanstvenega raziskovanja. Pri raziskovanju in potrditvi zastavljenih ciljev sem uporabil teoretične in empirične raziskovalne metode.

2 SODOBNI MODELI SODNE PRESOJE USTAVNOSTI

Ko govorimo o pravicah, pravnih sistemih, pravni ureditvi, zakonodaji in pravnih področjih je zaradi lažjega razumevanja bralca potrebno razumeti nekatere temelje, ki jih bom predstavil v tem poglavju.

Že v starem atenskem pravu so razlikovali med *nomos* (kar bi dandanes lahko poimenovali kot ustavne zakone), in med *psehisma* kar bi dandanes lahko poimenovali kot uredbe, in ta dva pojma v takratni ureditvi nista smela nasprotovati drug drugemu oz. biti oblikovana tako da si nasprotujeta, vendar sta morala biti v razmerju urejenosti in dopolnjevanja predvsem pa usklajena. Zelo podobno kot danes, če si zakon in podzakonski akt nasprotujeta se lahko v primeri tožbe izkažeta za nična.

Ustavno sodno presojo so poznali že v starem nemškem rajhu leta 1180. Takratni sodni organi so se ukvarjali predvsem s spori glede pristojnosti med tedanjimi oblastniki. Potem je tukaj tudi Francija, ki je uvedla ustavno sodno presojo v sredini 13. Stoletja, Portugalska pa je uvedla ustavno sodno presojo v Filipovem zakoniku v začetku 17. Stoletja, na Norveškem se je sodna presoja ustavnosti vpeljala leta 1890.

Uvajanje same sodne presoje ustavnosti je imela več dimenzij skozi čas, prvo večjo in skupno ureditev je zabeležila po drugi svetovni vojni naslednja obdobja razvoja pa so bila 70 leta, kot nekakšna reakcija na prejšnje diktatorske režime in dokončno sodoben razvoj se je pokazal v 90 ih letih prejšnjega stoletja. Poznamo več različnih modelov sodne presoje ustavnosti, ki so ključni za razumevanje nadaljnje literatura diplomskega dela.

AMERIŠKI- judicial review model izvira iz zadeve Vrhovnega sodišča ZDA Marbury iz leta 1803. Ustavne zadeve presojuje vsa sodišča splošne pristojnosti (decentralizirana ali difuzna ustavno sodna presoja) v povsem rednem postopku. Odločitve praviloma učinkujejo le *inter partes*, odločitev sodišča o neustavnosti zakona je praviloma retroaktivna. Države, ki uporabljajo ta model so: ZDA, Danska, Norveška, Estonija, Irska, Argentina, Izrael, Iran, Indija, Japonska, Kanada.

NOVI COMMONWEALTH MODEL- ni mogoče uvrstiti niti v ameriški niti v evropski model, njegova značilnost je ustavno sodna presoja v izključni pristojnosti vrhovnega sodišča, ki ga sestavljajo redni sodniki brez politične nominacije. Praviloma gre za preventivno presojo in je funkcija vrhovnega sodišča svetovalne narave, čeprav je možna tudi represivna presoja. Ta model je prevzela država Marvitijs.

AVSTRIJSKI-(kontinentalni, evropski – constitutional review) model izvira iz Kelsnovega modela iz leta 1920. Njegova podlaga je načelo prvenstva ustave z načelom prvenstva parlamenta. Ustavne zadeve presojuje posebna ustavna sodišča s posebej kvalificiranimi sodniki ali vrhovna sodišča splošne pristojnosti oz. njihovi posebni oddelki. Gre torej za koncentrirano ustavno sodno presojo v posebnem postopku.

MEŠANI (ameriško kontinentalni) model z elementi difuznega in koncentriranega sistema, kljub pristojnosti centralnega ustavnega ali vrhovnega sodišča za ustavno sodno presojo imajo vsa sodišča v konkretni državi pravico, da ne uporabijo zakonov, ki jih štejejo za protiustavne.

FRANCOSKI (kontinentalni) model, kjer ustavnopravne zadeve presojujejo posebni organi ustavno sodne presoje ali posebni oddelki vrhovnih sodišč splošne pristojnosti v posebnem postopki, s tem da je presoja ustavnosti v glavnem preventivne oz. poslovalne narave.

SISTEMI BREZ USTAVNO SODNE PRESOJE SO:

- V Evropi: Velika Britanija, čeprav imajo pristojnosti House of Lords nekatere elemente preventivne presoje ustavnosti, Nizozemska .
- V Afriki: Lesoto, Liberija, Libija.

MEDNARODNE SODNE INSTITUCIJE S POSAMEZNIMI FUNKCIJAMI USTAVNOSODNE PRESOJE:

- Evropsko sodišče za človekove pravice Strasbourg
- Sodišče Evropskih skupnosti Luksemburg
- Sodišče EFTA Ženeva, kjer se predvsem rešujejo spori med državami članicami EFTA

MEDNARODNA ZDRUŽENJA INSTITUCIJ, KI IZVAJAJO SODNO PRESOJO USTAVNOSTI

- Komisija za demokracijo skozi pravo Sveta Evrope, glavni cilji in naloge komisije je promovirati načelo delitve oblasti ter načela pravne in socialne države, podpirati razvoj sodne presoje v državah članicah.
- Konferenca ustavnih sodišč Skupnosti neodvisnih držav, ki je bila ustanovljena leta 1997.
- Južnoameriška skupina organov ustavno sodne presoje, ta je bila ustanovljena leta 1992 v San Joseju, kjer je bila tudi prva konferenca organov ustavno sodne presoje, in povezuje deset držav.
- Zveza francosko govorečih ustavnih sodišč
- Evropska konferenca ustavnih sodišč, glavna naloga teh sodišč je predvsem poglobljena povezava in informativni stiki med ustavnimi sodišči, sodišča navezujejo delovne stike in si medsebojno izmenjujejo mnenja.

3 PRAVICA DO ZASEBNOSTI

3.1 KAJ JE ZASEBNOST ?

Zelo težko je opredeliti zasebnost, vendar obstaja nekakšna vesplošna definicija zasebnosti ki pravi: »Zasebnost je stanje, ko je posameznik sam in ni moten od ostalih oz. lastnost, ki zagotavlja nadzor nad uporabo, zbiranjem in razširjanjem osebnih podatkov in informacij.«

Pravica do zasebnosti je osebnostna pravica, ki pripada vsakomur in je pridobljena že z rojstvom, zato nihče ne potrebuje pravnega znanja, da bi vedel kdaj mu je ta pravica kršena oz.omejena. Ljudje smo socialna bitja, ki čutijo potrebo po druženju, vsakdo ima svojo mejo zasebnosti (nekateri višjo, nekateri nižjo) zato je izjemno pomembno ohranjanje zasebnosti v družbi , saj s tem dosežemo svojo samostojnost in avtonomnost. (Markovc, 2012, str. 23)

Veliko število raziskav na področju zasebnosti kažejo, da je medkulturna in univerzalna, nekaj kar ni značilno samo za človeka. Zasebnost poznajo vse različne kulture in družbe celo živali, saj označujejo svoj teritorij in če je potrebno tudi silovito branijo. Moramo pa se zavedati, da se je tista zasebnost oz. pravica do zasebnosti ki jo poznamo dandanes razvila v razsvetljenstvu, na zahodu predvsem z nastankom kapitalizma. » Ni naključje da se pravica do zasebnosti pravzaprav izrazito veže na zahodni kapitalizem in na nastanek individualizma ter človekovih pravic. Afriška deklaracija o človekovih in ljudskih pravicah iz leta 1981 pravice do zasebnosti sploh ne omenja, na Japonskem se je pravica do zasebnosti pojavila šele po drugi svetovni vojni s prihodom Američanov«. (Kovačič, 2006, str. 11)

Pravica do zasebnosti kot vrednota, ki jo poznamo danes ni nastajala kot nekakšen proces, ki vodi k določenemu cilju, ampak se v bistvu skozi zgodovino oži in z vsakim dnem postaja vse bolj omejena, celotno gledano pravica do zasebnosti in sama zasebnost kot vrednota v družbi izgublja svoj pravi pomen. Moramo razumeti da svoboda ščiti posameznika v vsakdanjem življenju, ščiti ga predvsem pred državnimi institucijami torej državo, svoboda posameznika pa se ne nanaša samo na državo vendar tudi na družbo in socialnega življenje vsakega posameznika, kar prinaša državljanom neko varnost, ki jo država omogoča svojemu prebivalstvu v pozitivnem in negativnem pomenu, saj na eni strani država posega v svobodo posameznika poleg tega ga pa tudi varuje pred negativnimi vplivi družbe, na drugi strani opažamo, da pravica do zasebnosti izgublja na svojem pomenu v dandanašnji družbi, ker družba ne gleda na zasebnost kot pravico ampak kot oviro, da pride do nečesa za kar ima interes. (Kovačič, 2006, str. 11)

(npr. če povprečen uporabnik želi izvedeti informacije od neke osebe preko socialnih omrežjih, ampak mu ta druga oseba z nastavitvami ne dopusti, da bi izvedel določene podatke, to predstavlja za povprečnega uporabnika oviro do svojega cilja in sploh ne pomisli na pravico do zasebnosti, ki jo imamo in jo moramo varovati).

Enotne definicije, kaj to je zasebnost? ni. Vzrokov za to je več, najbolj pogost vzrok je definitivno to, da je relativne in subjektivne narave. Vsak posameznik ima drugačne poglede na zasebnost, ki je odvisna od okolja in od družbe kjer obstaja.

Zelo težko je določiti meje zasebnosti ravno zaradi težavnosti določanja meje, različnega dojetja zasebnosti vsakega posameznika in zelo širokega pojma zasebnosti, problem se pojavi pri določanju, kje se začne in kje se konča posameznikova svoboda, ki ščiti posameznika pred negativnimi vplivi družbe » individualna svoboda pa ne more biti ne napovedana ne pogojena« (Gutwirth, 2002, str. 31).

V pravni praksi niso sposobni rešiti vprašanja zasebnosti in se mu izogibajo, ker je zelo težko natančno definirati pravico do zasebnosti, obstaja možnost, da če bi se odločili natančno definirati zasebnost, da bi bila zasebnost preozko definirana saj obstaja veliko število situacij in življenjskih okoliščin, ki jih je praktično nemogoče definirati v tolikšem obsegu, ki obstajajo, ravno to je razlog, da se v današnji sodni praksi zasebnost ne nanaša samo na pravico biti sam in na varovanje posameznika pred državnimi institucijami, saj bi to bilo očitno preozko, zato se nanaša tudi na pravico do svobodnega odločanja o rojstvu otrok in raznorazne svobodne odločitve spolne prakse, pravica do zasebnosti je tudi razlog za zaščito posameznikov pred škodljivimi vplivi iz okolja... itd » Svoboda, avtonomija in samoodločanje so zato bistvene prvine zasebnosti« (Gutwirth, 2002 str. 60).

»Pravica do zasebnosti je, elementarna človekova pravica – tako mednarodna kot ustavna pravica, javnopravnega značaja ter osebna pravica, civilnopravnega značaja, kot ena izmed nepogrešljivih elementov človekove eksistence, ki varuje človeka pred državno oblastjo, javnostjo in drugimi posamezniki, je pravica biti sam z minimumom posegov v odločitveno, duševno, prostorsko in informacijsko zasebnost« (Lampe, 2004, str. 42). Tako si Lampe razlaga pravico do zasebnosti v sodobni družbi.

Pravica do zasebnosti je mednarodne narave, saj je priznana v večini sodobnih držav in hkrati tudi ustavna saj ima veliko ustavnih temeljev, ki jo podpirajo, je tudi osebna pravica. Pravica do zasebnosti kot človekova pravica je varovana z instrumenti civilnega prava, in je absolutna, saj deluje proti vsem na eni strani proti državi in njenimi državnimi organi na drugi strani pa proti družbi in tretjim osebam, kar pa ne pomeni, da ni omejena in da se jemlje preširoko, Lampe pravi » Po dogmi družbene pogodbe je posameznik odstopil družbi del svoje suverenosti in svobode za poplačilo varnosti.« Že tukaj je razvidno, da posameznik ni v celoti svoboden in da ga država slej ko prej omejuje do demokratično dopustne meje (Lampe, 2004, str. 42).

To je tudi pravilno ravnanje s strani države, glede na pravni red in varnost drugih državljanov in varovanje zasebnosti drugih državljanov, kajti moramo se zavedati, da v primeru če bi država odstopala od takšne ureditve in dopuščala toliko svobode in ne nadzorovanja družbi to ne bi funkcioniralo, vsaj z vidika kriminalnih dejanj ne, predstavljajte si da bi nekdo storil kaznivo dejanje, država pa ne bi smela posegati v storilčevo stanovanje, kjer bi pridobila dokaze za obsodbo storilca, tako bi imeli družbeni

problem in vsakdo bi se odločil postati kriminallec, ker bi bil preveč zavarovan s strani države bi prišlo do velikega kaosa v družbi (Lampe, 2004, str. 42).

3.2 POSKUS OPREDELITVE POJMA ZASEBNOSTI

Kaj sploh je zasebnost? na to vprašanje je izredno težko odgovoriti in ravno s tem namenom se je UNESCO leta 1970 odločil z Mednarodno pravniško komisijo pripraviti primerjalnopravne študije o pravici do zasebnosti. Avtorji te študije so končali s svojim raziskovalnim delom in prišli do ugotovitve, da je zasebnost neizbežno težak koncept, ki ga ni lahko definirati, saj se nanaša na nekaj, kar je v bistvu subjektivno. Samo zasebnost je nemogoče definirati, kajti že sama predstava o zasebnosti se razlikuje od posameznika do posameznika , od skupine posameznikov do skupine posameznikov saj je pogojena s kulturo in tradicijo (Lampe, 2004, str. 38).

Že Mišna Talmud določa, da določena oseba ne sme »kukati« v hišo drugega. Že v Židovskem pravu so težili k varstvu zasebnosti in konkretne prostorske zasebnosti. Opažamo da je pravica do zasebnosti univerzalna pravica in ravno zaradi te univerzalne potrebe zasebnosti kot nepogrešljive posameznikove dobrine v družbi se je morala razviti nekakšna pravna podlaga oz. pravno varstvo te nepogrešljive dobrine in kasneje skozi evolucijski proces je bila ta zasebnost povzdignjena na nivo pravice (Lampe, 2004, str. 39).

Zasebnost bi bilo najenostavneje pojmovati kot nekaj, kar ni javno, gre torej za imaterialne dobrine, pri katerih ima posameznik možnost odločitve kaj bo z njimi storil, se pravi jih lahko nameni samo nekaterim osebam in ne širši javnosti včasih pa nobenemu. Lahko pa tudi govorimo o pojmu zasebnosti kot stanju človekovega življenja, v katerem je seznanjenje z njegovo osebo ali njegovimi osebnimi zadevami omejeno. Potem so tukaj tudi druga teoretična in filozofska razmišljanja o pojmu zasebnosti in so tudi implementirani v zakonodajo to so omejen dostop drugih ljudi, javnosti in državnih organov, vsak posameznik ima nekatere zasebnosti, ki jih ne bi rad izdal državnim organom ali tretjim osebam. Lahko bi zasebnost pojmovali tudi kot bistveno področje kompleksnega socialnega življenja v smislu, ki ga družba priznava posamezniku kot izključno njegovo. Ali pa kot je zapisala profesorica Ruth Gavison oseba uživa popolno zasebnost, ko je le ta popolnoma nedostopna drugim osebam, ter v popolni zasebnosti nima nobena oseba informacije o osebi X-u, nobeden se ne zanima za X-a in nobeden nima fizičnega dostopa do X-a (Lampe, 2004, str. 39).

Iz strani socioloških in filozofskih pogledov je zasebnost fenomen in je zaradi tega tudi pogosto objekt proučevanja. Filozofsko in sociološko obravnavanje zasebnosti je za naš pravni sistem in pravnoteoretični pristop ključnega pomena. Teorija, ki poudarja pomen zasebnosti kot posameznikovo in družbeno vrednoto prav tako tudi dobrino, pojmuje zasebnost kot » srce svobode v moderni družbi«. Posameznik je družbeno bitje, ki nenehno prihaja v stik z drugimi posamezniki, javnostjo in tudi državno oblastjo. Že iz tega dejstva je razvidno, da je posameznikova zasebnost omejena, posameznikov interes po ohranitvi nedotakljivosti njegove zasebnosti pa je omejen s strani drugih

posameznikov, javnosti, državne oblasti ter njihovih interesov. Pravo pa določa kdaj so tovrstni posegi iz različnih družbenih primerov nezakoniti oz. prekomerni posegi. Cilj tako pravnega normiranja ter pravnega odločanja na podlagi konkretnega dejanskega stanja mora biti v nekakšnem družbenem ravnovesju. Ravnovesje med interesi posameznika po nedotakljivosti pravice do zasebnosti ter interesi drugega posameznika, skupine posameznikov, družbe in državne oblasti mora obstajati. Vzpostavitev nekega pravnega oz. pravičnega sorazmerja med obema interesoma je ideja učenja.

Deprivatizacija človekovega življenja je pojem, ki ga je potrebno razumeti kot družben pojav, ki se pojavlja predvsem po zaslugi moderne tehnologije in, ki ustvarja big brother efekt nad posamezniki in skupinami posameznikov. Potem poznamo tudi pojem komercializacija družbe, komercializacija človeka v vzporednem procesu globalizacije je vidna v uporabi imena, podobe, mnenj itd. posameznik se v ekonomsko globaliziranem svetu uporablja v komercialne namene, rezultat je lahko zmanjšano spoštovanje zasebnosti v zameno za denar. Tako ideja naravnih pravic posameznika, ki naj bi zaščitila posameznika pred družbo in z njo humanizacija prava trešči na družbene procese nacionalizacije, kolektivizacije in komercializacije družbe, v katerih prihaja do deprivatizacije človekovega življenja, kar predstavlja moderno problematiko zasebnosti (Lampe, 2004, str. 41).

Gola zasebnost in njena toleranca ter družbena upravičenost posegov v zasebnost posameznika je pogojena z družbeno dinamiko. Družbena upravičenost posega v posameznikovo zasebnost je odvisen od družbenih dogodkov in na razpoložnje v družbi, saj je glavna lastnost posameznikove pravice njena omejenost, in je omejena praviloma s pravicami in svoboščinami drugih, vendar pravna praksa to priznava zelo ohlapno. Kot sem že prej omenil univerzalnost pravice do zasebnosti ter težnja po zasebnosti kot družbena vrednota so interesi drugih posameznikov da vdirajo v posameznikovo zasebnost, zato je družba razvila pravne instrumente in pravno zavarovane pravice, ravno zaradi pojma zasebnosti in široke razlage ter številnih med seboj različnih definicij se pravna praksa kot tudi pravna teorija oddaljujeta od dokončnega odgovora na vprašanje, kaj je zasebnost?. Pravna praksa je zaradi družbene dinamike tako spremenljiva in prožna, da bi preozka definicija ali pojmovanje pravice do zasebnosti lahko omejila ali ohromila družbene dobrine (Lampe, 2004, str. 42).

3.3 ZGODOVINSKI RAZVOJ ZASEBNOSTI

Pojem zasebnost sega daleč v zgodovino, zasebnosti v obliki, ki jo poznamo danes v obliki pravice in vrednote se je začela oblikovati šele v razsvetljenstvu. Zato so temeljne človekove svoboščine in pravice pridobitev tisočletnega bojevanja na eni strani nosilci družbene oblasti in na drugi posamezniki, ki so takšni oblasti podrejeni (Jambrek in drugi, 1998, str. 17).

Po Arendtovi se je zasebna sfera razvila šele z uveljavitvijo novomeškega individualizma (Arendt 1958/1995: 40), sama delitev na javno in zasebno sfero pa je obstajala že prej.

Arendtova pravi, da je za antiko bilo značilno, »da je vse zasebno samo zasebno, da je človek v zasebnem živel v nekem stanju orošanosti, in sicer je bil orošan najvišjih zmoglosti in človeških sposobnosti«.

Če zasebnost dandanes predstavlja polje svobode, je bilo v Antični Grčiji ravno nasprotno saj je bil sedež svobode v javni sferi, za zasebno sfero pa je bila značilna nujnost (Arendt,1958/1995:33).

»Sfera gospodinjstva/gospodarstva je bila zaznamovana s tem, da so življenje v njem narekovale predvsem človeške potrebe in nujnosti« (Arendt,1958/1995:32). Življenjska nujnost je bila tudi vzrok , da je bilo le v zasebni sferi upravičeno uporabiti silo in nasilje, kajti sila in nasilje »sta edini način, kako premagati nujnost in postati svoboden. Nujnost, ki so ji podvrženi vsi smrtniki, opravičuje nasilje; ljudje se nujnosti, ki jim jo nalaga življenje, osvobajajo nasilno za svobodo sveta«.

Zaradi tega je tudi ekonomija sodila v zasebno in ne v javno sfero, saj je ekonomija veljala za nekaj, kar je nujno za preživetje posameznika in vrste (Arendt, 1958/1995:31).

Nastanek krščanstva, ki je od vernikov zahtevalo pogled v lastno notranjost je omogočil nastanek individualnosti in s tem nastanek zasebne sfere kot svobode. Drugačno razumevanje zasebne sfere in njen preobrat se je zgodil v razsvetljenstvu oziroma z nastankom kapitalizma. V tem času so se gospodarske in ekonomske dejavnosti vpeljale v prostor javnega in političnega področja ter postale kolektivne zadeve (Kovačič, 2006, str. 14).

»Vzpostavilo se je območje, na katerem so zasebni interesi postali javni interesi, pripadel jim je javni pomen« (Kovačič,2006, str. 14).

Življenjska nujnost se je tako začela premikati iz zasebne v družbeno sfero. Arendtova pravi, da je družba »forma, v kateri se je javno etabliral in organiziral življenjski proces sam, v njej dobi odvisnost ljudi od drugih javni pomen zaradi življenja samega« (Arendt, 1958/1995:41).

Tako lahko ugotovimo, da se je sam prelom med zasebno in javno sfero zgodil prav z nastankom kapitalizma, ko so ukrepi javne oblasti prizadeli mestno prebivalstvo, so naleteli na prve kritike kritične družbe, saj prej zasebni interesi postanejo javni.

Opažamo da se je javnost začela odzivati in ne več samo slepo ubogati vladarje na vrhu političnih dreves, kajti v antiki je ljudstvo ubogalo vladarja ne glede na resnost ukazov, meščanska javnost pa tega ni dopustila in se je uprla oblasti, saj so želeli drugačno ureditev zasebnih interesov in s tem posledično vstopili v javno sfero.

» Zato se je v nadaljevanju ta lastniški del, ki je pomenil svobodno razpolaganje z zasebno lastnino, začel dokončno ločevati od zasebnega področja, zasebna sfera je čedalje bolj postajala prosta ekonomskih funkcij, zasebno področje pa se je začelo ožiti na intimno« (Kovačič, 2006, str.15).

3.4 ZASEBNOST JE UMRLA

Dandanes brez socialnih, pravnih ali tehničnih sil, ki varujejo naše pravice ni nikakršne možnosti, da bi se preprečil nadzor v družbi.

V današnji družbi je tehnologija izjemno napredovala tako nas lahko opazujejo na vseh javnih mestih s kamerami in sateliti, človek je izumil tudi programsko opremo za prepoznavanje glasu in obraza poleg teh so tukaj tudi mobilni telefoni, ki delujejo kot nekakšne sledilne naprave imamo tudi tako imenovane pametne avtomobile, ki delujejo podobno kot sledilne naprave in tisti, ki bo imel interes, voljo in moč, da nas izsledi bo to zagotovo storil brez večjih težav. S takšno tehnologijo bo mogoče le malo skriti pred drugimi ljudmi, če se bo sploh kaj dalo skriti. (The death of privacy, A.Michael Froomkin)

JAVNA MESTA

Javna mesta so postala v zadnjih letih najmanj zasebna mesta od vseh, čeprav večina ljudi deli mnenje, da so varni na javnih mestih takšni ljudje se še ne zavedajo koliko neizogibnih posledic ima prikazovanje na javnih mestih. Na javnih mestih vas lahko nekdo prepozna, saj smo izpostavljeni velikemu številu ljudi naenkrat, potem so tukaj kamere, ki postajajo velik trend vseh glavnih mest držav po svetu (npr. v Londonu so zlahka prijeli tatove zlatarne s preprostim nadzorom s kamerami, tako so natančno vedeli s kakšnim avtomobilom bežijo in kam bežijo). Tako smo vsak dan snemani, ko se odpravljamo v mesto opravljati vsakodnevne obveznosti pa tega sploh ne vemo. Tudi vožnja z avtomobilom sploh ni anonimna kajti vsakdo si lahko zapiše vašo registrsko tablico in na ta način zbere informacije katere potrebuje.

Potrebno je tudi omeniti pozitivne posledice in ne samo negativnih, ki jih ima nadzor nad ljudmi in krčenje zasebnosti v družbi, samo pomislimo koliko kriminalnih dejanj se uspešno reši s pomočjo takšnih tehnoloških rešitev z nadzorom se doseže zmanjšanje kriminalnih dejanj. Ljudje pravijo da so bili pod nadzorom v komunističnih režimih, sploh se ne zavedajo da je ta nadzor danes vsaj 10 krat večji kot takrat, je pa res da so dandanes kazni kršenja določenih zakonov ali zakonskih aktov precej manjše.

Svoboda bo kmalu stvar preteklosti, ker zasebnost izginja.

KAMERE

Eden najbolj razširjenih kratilcev zasebnosti so definitivno kamere, spremljanje s kamerami opazimo povsod pa naj bo to javni ali zasebni prostor, v Ameriki so po terorističnem napadu začeli masovno nadzorovati ljudi s kamerami, vendar kamere niso samo v mestih kot si jih večina ljudi predstavlja ampak se razširjajo tudi po vaseh, šolah, bolnišnicah imamo jih tudi na cestah (opazimo jih ko vozimo prehitro).

Vlade različnih držav po svetu namenjajo ogromno finančnih sredstev za tehnologije, ki jim omogočajo prepoznavo obraza Angleži so med prvimi, ki se poslužujejo tovrstne tehnologije saj jim je prineslo ogromno pozitivnih rezultatov ta sistem je tako natančen,

da zmore prepoznati obraz v množici ljudi, ki protestirajo, ko ta program zazna obraz to pomeni, da točno ugotovi vaše ime, priimek in druge osebne podatke, ki so tako ali tako v takšnih ali drugačnih evidencah.

MOBILNI TELEFONI

Veliko ljudi je danes mogoče izslediti brez uporabe kamere ali katerekoli druge tehnično zmogljive naprave, preko mobilnih telefonov je mogoče ugotoviti lokacijo osebe, vse kar ta oseba mora storiti je, da sprejme klic ali ga odda.

Vlade niso edine, ki želijo vedeti, kje se določene osebe nahajajo tudi starši lahko uporabljajo sledilnike mobilnih telefonov in tako poiščejo svoje otroke. Leta 1997 je švicarski časopis razkril, da lokalno telefonsko podjetje vodi in evidentira podatke gibanja enega milijona evrov naročnikov z natančnostjo v nekaj 100 metrov in da se podatki hranijo več kot 6 mesecev.

Zelo zanimivo kako preprosto smo lahko izsledljivi, poleg tega ogrožamo našo zasebnost vsakodnevno brez kakršnekoli vednosti s preprosto klicno napravo imenovano mobilni telefon. Vendar kot sem zapisal že na začetku diplomskega dela se človek dandanes mora odpovedati delu svoje zasebnosti, če sploh ima namen živeti socialno življenje v informacijski družbi.

INTERNET

Seveda ne moremo preko največjega kratilca naše zasebnosti to je internet. Internet slovi po številnih prevarah osebnih podatkov, vdorih v socialna omrežja in celo tudi kraje bančnih računov itd. Razlogov zakaj se ljudje poslužujejo takšnih dejanj in metod je več, vendar to ni cilj mojega diplomskega dela zato bom omenil samo najpomembnejše za mojo temo. Raziskave so pokazale da se vse več ljudi zanaša na kupovanje preko spleta in s tem tudi na vse oblike poslovanja, vsi dobro vemo da enostavno moramo razdajati podatke na spletu zaradi takšnih ali drugačnih potreb (e-pošta, socialna omrežja, bančno poslovanje itd.).

Na črnem trgu obstaja program, ki lahko ob pravilni implementaciji na uporabnikov računalnik zabeleži vsako tipko, ki jo uporabnik pritisne, ne samo da je nepridipravu na drugi strani jasno kakšne strani obiskujete in kakšni so naši osebni podatki, poleg tega še ve čisto vsako tipko, ki jo pritisnemo na tipkovnici.

NADZOR NA DELOVNEM MESTU

Nadzor na delovnem mestu je pomemben saj delodajalca zanima kako dobro njegovi zaposleni delajo, glede na današnje čase je oprema za nadzor zaposlenega zelo poceni govorimo o par dolarjih na opremo kot je majhna neopazna kamera zato se v ameriških podjetjih odločajo za nadzor svojih zaposlenih tudi s programsko opremo, ki zabeleži vsako tipko, ki jo zaposleni pritisne na tipkovnici.

V končni fazi se delavca lahko odpusti in nadomesti z bolj primernim kandidatom za delovno mesto, vendar je tak poseg v delavčevo zasebnost prepovedan in je tudi prav tako, saj ne pridemo nikamor z nenehnim nadzorom, mislim pa tudi, da se podjetniki z menoj ne bi strinjali, ker podjetnikom je pomemben dobiček in če ga bodo imeli več z vsakim zaposlenim, ki ga odpustijo zaradi delovne neučinkovitosti, ga bodo pač odpustili.

Delodajalci so v nekaterih državah po svetu dobili v roke tehnologijo, ki jim omogoča nadzor svojih zaposlenih na visokem nivoju, govorimo o t.i pametnih identifikacijskih karticah, v praksi zadeva izgleda tako, da vsak zaposleni dobi kartico katero potrebuje za prihod na delovno mesto in v trenutku, ko zaposleni približa kartico terminalu jo terminal odčita, kar pa je najbolj zanimivo je to, da ta kartica služi delodajalcu kot sledilna naprava zaposlenega, delodajalec ima v pisarni napravo katera mu omogoča spremljanje gibanja zaposlenega, tako lahko delodajalec ugotovi celo koliko časa porabi zaposleni na stranišču za umivanje rok. V tako težkem nadzorovanem okolju dela je težko delati in se ga za enkrat poslužuje le nekaj organizacij, vendar je tovrsten pojav vedno bolj pogost in se širi po svetu kar hitro.

Očitno je človeštvo prišlo do te faze razvoja, da ni mogoče nikomur zaupati in je po mnenju nekaterih potrebno uporabiti čim več tehnoloških sredstev za nadzor ljudi tako na delovnem mestu v organizaciji kot tudi izven njega, čutimo potrebo po nadzorovanju ljudi, kar pa definitivno ne pomeni nič dobrega in mislim, da se bomo morali v prihodnosti vprašati kam takšen odnos ljudi do drugih ljudi vodi, in tukaj sem prepričan, da vodi predvsem v negativno smer razvoja civilizacije.

4 PRAVNA UREDITEV ZASEBNOSTI

Pravna ureditev zasebnosti je prisotna v večini vseh demokratičnih držav in njihovih pravnih sistemov, kajti predstavlja varnost posameznikov v družbi v kateri živijo.

Ustavno gledano je pravna ureditev pravice do zasebnosti odvisna od političnih sistemov, ki so prisotni v teh državah, demokratične države urejajo področje pravice do zasebnosti bolj temeljito z izrazito več pravicami kot države s komunističnim sistemom urejanja tovrstne pravice. Tako lahko vidimo da nekatere izmed držav urejajo to pravico bolj skromno (nedotakljivost stanovanja in tajnost komunikacij) druge pa, (kar je tudi trend vse več držav po svetu) razširjajo to tudi na dostop in obravnavo osebnih podatkov posameznikov.

Temelje varovanja zasebnosti, ki jih poznamo danes je postavila splošna deklaracija o človekovih pravicah iz leta 1948. Prvi zakon o varstvu osebnih podatkov je sprejela Zvezna republika Nemčija in sicer leta 1970, potem pa še Švedska leta (1973, ZDA) (1977), Francija (1978). V Sloveniji je bil tak zakon sprejet leta 2004 (Kovačič, 2003, str. 36).

V mojem diplomskem delu nas zanima predvsem pravna ureditev na svetovni ravni, saj je potrebno tako široko temo gledati celostno in šele potem začnemo razumeti posamezne vidike pravnih ureditev.

4.1 MEDNARODNE POGODBE

Mednarodna pogodba ali mednarodni sporazum je dogovor, ki jo skleneta dve ali več držav in so podvržena mednarodnem pravu. Poimenovanje in oblika mednarodnih pogodb je lahko zelo različna; to je lahko, pogodba, sporazum, protokol, konkordat, konvencija ali tudi izmenjava pism . Vse mednarodne pogodbe so enako zavezujoče po mednarodnem pravu, če jo na predpisan način potrdi zakonodajna oblast države, to tudi imenujemo ratifikacija sporazuma.

V slovenskem pravnem redu se ratifikacija opravi v državnem zboru z izdajo zakona o ratifikaciji, tako potrjene mednarodne pogodbe imajo večjo pravno moč kot ostali zakoni, se pravi da enostranski zakon ne more spremeniti določil ratificirane mednarodne pogodbe.

4.1.1 SPLOŠNA DEKLARACIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH IN MEDNARODNI PAKT O DRŽAVLJANSKIH IN POLITIČNIH PRAVICAH

4.1.1.1 Splošna deklaracija o človekovih pravicah

Splošna deklaracija človekovih pravic je deklaracija, ki jo je sprejela generalna skupščina združenih narodov na svojem zasedanju 10. decembra 1948 v kateri so očrtane osnovne človekove pravice.

Je eden najpomembnejših pravnih okvirov, ki predstavlja varstvo pravice do zasebnosti.

Temelj varovanja pravice do zasebnosti najdemo v 12. členu deklaracije (SDČP, 12. člen)

»Nikogar se ne sme nadlegovati s samovoljnim vmešavanjem v njegovo zasebno življenje, v njegovo družino, v njegovo stanovanje ali njegovo dopisovanje in tudi ne z napadi na njegovo čast in ugled. Vsakdo ima pravico do zakonskega varstva pred takšnim vmešavanjem ali takšnimi napadi«

Iz 12. člena SČPD je razvidno, da SČPD po eni strani predstavlja splošen pravni temelj obstoja in priznavanja pravice do zasebnosti posameznika, na drugi strani pa predstavlja obveznost pravnega reda, da ureja in zagotavlja pravico do pravnega varstva ter varstva pred vmešavanjem v pravico do zasebnosti.

Takšni dokumenti pripomorejo k varovanju posameznikov in njihove zasebnosti tudi v primeru, da posameznika ne varujejo državne institucije matične države, kajti še vedno se lahko obrne na mednarodna sodišča. To pomeni, da države, ki podpisujejo tovrstne sporazume se morajo odpovedati delu svoje suverenosti, če mednarodno sodišče izda odločbo ima ta odločba večjo veljavo od sodišč v državi podpisnici sporazuma (Lampe, 2004, str. 46).

4.1.1.2 Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah

Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah je sprejela generalna skupščina združenih narodov 16. Decembra 1966, veljati je začel 23 marca 1976.

Pakt v svoji preambuli izhaja iz spoznanja, da izvirajo vse pravice v listino pravic Pakta iz dostojanstva, ki je prirojeno človekovi osebnosti, države članice podpisnice so se zavezale spoštovati pravice iz listine, med njimi tudi pravico do zasebnosti (Lampe, 2004, str. 46).

- » Nikomur se ne sme samovoljno in nezakonito vmešavati v zasebno življenje v družino, v stanovanje ali dopisovanje ali nezakonito napadati njegovo čast ali ugled«
- » Vsakdo ima pravico do zakonskega varstva pred takim vmešavanjem ali pred takimi napadi«

Glede na besedilo in naravnopravna izhodišča opazimo, da je bil 12. člen SDČP enostavno prevzet v 17. Člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah.

Ta mednarodnopravni garant človekovih pravic je konkretnejši pravni dokument od SDČP, saj predstavlja instrumentarij varstva človekovih pravic ter z njim tudi pravice do zasebnosti na globalnem mednarodnopravnem nivoju (Lampe, 2004, str. 46).

4.1.2 PRAVICA DO ZASEBNOSTI NA PODLAGI 8. ČLENA EVROPSKE KONVENCIJE O ČLOVEKOVIH PRAVICAH IN TEMELJNIH SVOBOŠČINAH

» Pravica do zasebnosti je bila vnesena v izvirni tekst EKČP že v osnutku EKČP, ki je bila podpisana 4. novembra 1950 v Rimu in je začela veljati 3. septembra 1953. Abstraktno pojmovanje pravice do zasebnosti v dikciji 8. člena, imenovano pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, doma in dopisovanja je v zgodnjem obdobju veljave EKČP porajalo veliko težav« (Lampe,2004, str. 370).

» Trenutno najbolj učinkovit mednarodno pravni instrumentarij varstva človekovih pravic napram državi predstavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Po vsebini se nanaša na Splošno deklaracijo o človekovih pravicah« (Vukelič, 2007, str. 24).

Področja, ki jih pokriva 8. člen EKČP so:

1.) Zasebno življenje

Že ESČP je pragmatično kadar pride do definiranja določenih pojmov med njimi je tudi zasebno življenje, tako je ESČP zapisalo, da je zasebno življenje širok koncept, katerega je nemogoče definirati (incapable of exhaustive definition). ESČP je mnenja, da je zelo težko omejiti pojem zasebnega življenja v katerem posameznik živi svoje zasebno življenje (Lampe, 2004, str. 384).

Zanimivo pri zasebnem življenju je to, da imajo največji strokovnjaki na tovrstnih področjih težave z opredelitvijo zasebnosti, kako naj se posameznik obnaša in postavlja življenjske meje in opredeljuje zasebnost, če to ni jasno niti tistim, ki se s tem ukvarjajo leta in leta, očitno je potrebno pri vsakemu posamezniku razčistiti pojem zasebnosti in slediti zdravi pameti in nekem splošnem družbenem vzorcu vedenja posameznikov.

» Zasebno življenje je pravno zaščiten področje posameznikovega življenja, v katerem lahko svobodno zasleduje razvoj in izpolnjevanje svoje osebnosti« (Lampe, 2004, str. 384).

2.) Družinsko življenje

Pravico do spoštovanja družinskega življenja je potrebno razumeti na način, da spoštovanje vključuje vezi med bližnjimi sorodniki npr. starši in vnuki zato ker imajo pomembno vlogo v družinskem življenju posameznika (Lampe, 2004, str. 385).

3.) Dom

» Dom je interpretiran s strani organov EKČP široko kot vsak bivalni prostor, tudi poslovni prostori, čeprav gre poudariti, da je danes pojem dom preko ustrezne prakse ESČP razširjen tako ga gre razumeti kot prostorsko zasebnosti« (Lampe, 2004, str. 385).

Pravica do spoštovanja doma se prepleta s pravico do spoštovanja zasebnega življenja, ker je objekt varovanja podoben, vendar jih potrebno razlikovati saj se pravica do spoštovanja zasebnega življenja nanaša na posameznika, medtem ko se pravica do spoštovanja doma nanaša na varstvo posameznikovega doma, ki je mišljeno kot fizično področje in ne kot posameznik (Lampe, 2004, str. 385).

4.) Dopisovanje

Tukaj se gre predvsem za napredek računalniške in komunikacijske tehnologije (npr. mobilna telefonija in elektronska pošta) (Lampe, 2004, str. 386).

Izredno pomemben aspekt dandanes se je ob hitrem razvoju računalniško komunikacijske tehnologije izredno težko zavarovati pred zlorabo podatkov tretjih oseb.

4.2 ZAKONODAJA EVROPSKE UNIJE

V skladu z zakonodajo EU, lahko osebne podatke zbirajo samo s pravno podlago pod strogimi pogoji za zakonite namen. Poleg tega morajo biti osebe ali organizacije, ki zbirajo ali upravljajo z osebnimi podatki izredno previdni z ravnanjem osebnih podatkov, kar zajema tudi to, da jih ščitijo pred zlorabo in spoštujejo določene pravice lastnikov podatkov, ki so zagotovljene s pravom EU.

Vsak dan podjetja, javni organi in posamezniki v EU prenašajo ogromne količine osebnih podatkov preko meja, zato se je v EU zagotovil prost prenos podatkov in informacij, zato so skupna pravila EU izrednega pomena, kajti omogočajo varstvo podatkov po celotnem območju EU poleg tega imajo vsi nosilci podatkov, ki so bili oškodovani pravico do pritožbe in odškodnine znotraj območja EU.

4.2.1 DIREKTIVA 95/46 ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA O VARSTVU POSAMEZNIKOV PRI OBDELAVI OSEBNIH PODATKOV IN O PROSTEM PRETOKU TAKIH PODATKOV

24. oktobra 1995 je bila sprejeta direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov. Cilji skupnosti po tej pogodbi so predvsem ustvarjanje tesnejše zveze med državami Evrope, pospeševanje tesnejših odnosov, zagotavljanje gospodarskega in socialnega napredka, ohranjanje in krepitev miru in svobode ter spodbujanje demokracije (Eurolex).

Je eden najpomembnejših dokumentov na področju varovanja osebnih podatkov in s tem tudi človekove zasebnosti v 2. odstavku te direktive je zapisano » sistemi za obdelavo podatkov so namenjeni temu, da služijo človeku; ker morajo, ne glede na državljanstvo ali stalno prebivališče fizičnih oseb, spoštovati njihove temeljne pravice in svoboščine, predvsem pravico do zasebnosti, ter prispevati h gospodarskemu in socialnemu napredku, trgovinskemu razvoju ter blaginji posameznikov« iz 2. odstavka je razvidno, da direktiva varuje in se zanima za posameznika ter njegovo pravico do zasebnosti, ki jo ta pogodba

omenja poleg tega pa tudi omenja socialni napredek, kar je zanimivo saj je zasebnost pogoj za socialni napredek ne samo posameznika vendar družbe kot celote.

V 4. odstavku je zapisano » V skupnosti se vedno pogosteje zatekamo k obdelavi osebnih podatkov na različnih področjih gospodarske in družbene dejavnosti; ker napredek v informacijski tehnologiji občutno olajšuje obdelavo in izmenjavo takih podatkov«. Iz te pogodbe lahko ugotovimo kako zelo je pomembna informacijska tehnologija, ki ogroža posameznikovo zasebnost, stvar je v tem da govorimo o enormni količini prenosa podatkov in informacij, ki bi lahko razkrile marsikaj o neki osebi oz. organizaciji, v tem členu je omenjena tudi družbena dejavnost, zopet se omenja družba, zato ker se moramo kot posamezniki odreči delu svoje zasebnosti da bi delovali v družbi kot celoti.

O sami pomembnosti osebnih podatkov in zasebnosti nam govori tudi 7. Člen prvega odstavka »Države članice določijo, da se lahko osebni podatki obdelujejo samo če je posameznik, na katerega se osebni podatki nanašajo, nedvoumno dal svojo privolitvev«.

Varovanost osebnih podatkov in zasebnosti je razvidno tudi iz 6. Člena, kjer pravi, da morajo države članice določiti da so osebni podatki pošteno in zakonito obdelani. V drugem odstavku, ki pravi da morajo biti podatki » zbrani za določene, izrecne ter zakonite namene in se ne smejo naprej obdelovati na način, ki je nezdržljiv s temi nameni«

Ustanovili so tudi delovno skupino za varstvo posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, delovna skupina ima svetovalni status in deluje samostojno, je zelo pomembna, saj če ugotovi da prihaja do razhajanj med zakonodajami držav članic, ki vplivajo na enakovrednost varstva oseb pri obdelavi osebnih podatkov v Skupnosti, o tem obvesti Komisijo, ki primerno reagira na takšne situacije (Eurolex).

4.2.2 DIREKTIVA 2002/58/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA O OBDELAVI OSEBNIH PODATKOV IN VARSTVA ZASEBNOSTI NA PODROČJU ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJ

Direktiva 2002/58/ES je nastala na podlagi direktive 95/46/ES, ki govori o obdelavi osebnih podatkov na splošno. Cilj te direktive je obvarovati temeljne pravice fizičnih oseb predvsem njihove pravice do zasebnosti in zakonite interese pravnih oseb.

Z dnem 12. julija 2002 je bila sprejeta direktiva o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij oz. direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah. Razlogov zakaj so se odločili za sprejetje te direktive je več, najpomembnejši med njimi so sigurno javna komunikacijska omrežja in tehnologije, ki delujejo na območju Skupnosti, saj se ravno zaradi neverjetno hitrega napredka telekomunikacij postavljajo posebne zahteve glede varstva osebnih podatkov in zasebnosti, veliko vlogo igrajo digitalna mobilna omrežja, ki so postala dosegljiva širši javnosti, drugi prav tako pomemben razlog za sprejetje te direktive je internet brez

katerega v informacijsko razvojni družbi ne moremo delovati, ker so nam z internetom odprte nove možnosti sodelovanja in prav tako možnosti zlorabe podatkov in zasebnosti.

V uvodu direktive je zapisano »Zakonske in podzakonske predpise, ki jih države članice sprejmejo v zvezi z varstvom osebnih podatkov, zasebnosti in zakonitih interesov pravnih oseb na področju elektronskih komunikacij, je treba uskladiti zaradi izogibanja oviram na notranjem trgu elektronskih komunikacij« Tukaj bi se rad dotaknil zasebnosti vsake države članice, ki sprejemajo takšne direktive, vsaka članica se je z vstopom v Skupnost odrekla delu svoje zasebnosti in iz vsake direktive je razvidno, da se z sprejetjem direktive država članica Skupnosti odpove delu svoje zasebnosti in suverenosti, kajti mora usklajevati svojo domačo zakonodajo z zakonodajo Skupnosti.

V nadaljevanju je zapisano »Sistemi za zagotavljanje elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev morajo biti zasnovani tako, da omejijo količino potrebnih osebnih podatkov na strogi minimum« Iz tega je razvidno koliko pozornosti ta direktiva posveča varovanju osebnih podatkov.

Kako zelo pomembna je zasebnost obravnavana v tej direktivi je razvidno iz naslednje trditve »Naročnikom je treba zagotoviti zaščito pred vdiranjem v njihovo zasebnost z nepovabljenimi sporočili prek direktne pošte, zlasti s pomočjo avtomatičnih klicnih naprav, telefaksov in sporočil po elektronski pošti, vključno s sporočili SMS«.

Ugotavljam, da so direktive kot je ta, zelo koristne za prebivalstvo v Skupnosti, ker smo kot prebivalci uporabniki teh storitev vsak dan in prav tako lahko vsak dan pride do takšnih ali drugačnih zlorab osebnih podatkov in zasebnosti zato so predvidene tudi sankcije, za osebe ki se odločijo za kazniva dejanja in zlorabo podatkov v direktivi je zapisano sledeče » Kadar pravice uporabnikov in naročnikov niso spoštovane, mora državna zakonodaja zagotoviti pravna sredstva. Kaznovati je treba vsako osebo, za katero velja zasebno ali javno pravo in ki ne ravna v skladu z državnimi ukrepi, sprejetimi po tej direktivi« (Eurolex)

5 SISTEM PRAVICE DO ZASEBNOSTI V ZDA

5.1 RAZVOJ PRAVICE DO ZASEBNOSTI V ZDA

V ZDA pred letom 1890 niso poznali pravice do zasebnosti v takšni razsežnosti kot dandanes, vse skupaj se je spremenilo z objavo članka Warrena in Brandeisa, pred letom 1890 so imeli drugačen pogled na pravico do zasebnosti in sicer so jo tesno povezovali z lastninsko pravico, saj je lastninska pravica veljala za sveto in neodtujljivo, ravno zato se škodovanje ugleda nekega posameznika ni razumelo kot poseg v zasebnost, ampak kot poškodovanje nečesa kar nekdo poseduje (Kovačič, 2006, str. 50).

Z člankom, ki sta ga objavila Warren in Brandeis sta izpostavila vidik zasebnosti, ki posamezniku daje moč nadzora nad mejo publicitete o njem. Po njunem mnenju je pravica biti sam in puščen na miru tudi nedotakljivost osebnosti, zavrnila sta pravico do zasebnosti kot lastninsko pravico, ki je bila dolga leta mentaliteta pravne prakse in predstavila svoj vidik do zasebnosti, kljub temu, da sta uspela predstaviti svoj vidik pravice do zasebnosti je evidentno, da je mentaliteta lastninskega koncipiranja pravice do zasebnosti prisotna še dandanes.

V ZDA je leta 1960 dekan Prosser objavil članek v katerem je navedel, da je zasebnost skupek različnih interesov in ne samostojna vrednota. »Po Prosserjevi klasifikaciji je zasebnost skupek interesov, povezanih z ugledom, čustvenim mirom ter nedotakljivostjo lastnine« (Kovačič, 2006, str. 51).

Kadar govorimo o zasebnosti v ZDA moramo razumeti lastnino, saj lahko lastnik s svojo lastnino naredi karkoli tudi proda in v končni fazi izgubi nadzor nad njo. V ZDA ima ekonomija prednost pred pravico do zasebnosti posameznika.

Velik pomen pri razvoju pravice do zasebnosti v zgodovini ZDA je prinesel pojem upravičeno pričakovanje zasebnosti (ang. Reasonable expectation of privacy), kajti leta 1967 v primeru Katz proti Združenim državam je Ameriško Vrhovno sodišče začelo ločevati med zasebnostjo in lastninsko pravico. V primeru Olmstad leta 1928 kjer je osrednja tema bila prisluškovanje se je Vrhovno sodišče ZDA odločilo in razsodilo, da četrti amandma ameriške ustave ne štiti pred prisluškovanjem telefonov brez sodnega naloga, njihov glavni argument je bil, da pri prisluškovanju ne gre za preiskovanje in ne za zaseg, tako v ZDA skoraj 40 let ni bilo ustrezne zakonodaje katera bi bila ključ za posege v zasebnost kot so prisluškovanje. Politiki se niso mogli uskladiti kako naj pristopijo k enotni ureditvi zakonodaje.

Naslednji zgodovinski pomemben primer, ki je povezan s 4. amandmajem se je zgodil leta 1986 v primeru California v. Ciarolo in sicer sodišče je razsodilo, da ni neupravičena preiskava, če policija iz zraka opazi nasad marihuane, ki ga poslika in uporabi na sodišču kot dokaz in to lahko storijo brez poprejšnje pridobitve sodnega naloga, saj to ne predstavlja kršitev zasebnosti, s tem primerom je Vrhovno sodišče še podkrepilo in

dodelalo 4. amandma. Zanimivo je to, da je v novejšem primeru iz leta 2000 Vrhovno sodišče določilo, da je uporaba posebne naprave za ugotavljanje toplote brez sodnega naloga predstavljala nedovoljeno preiskavo zaradi kršitve zasebnosti, na drugi strani pa je Vrhovno sodišče določilo, da iskanje prepovedanih drog na kontrolnih točkah, ki so namenjene ustavljanju avtomobilov zaradi potreb prometa, predstavlja kršitev 4. Amandmaja (Lampe, 2004, 351-352).

Leta 1942 v primeru Goldman proti Združenim državam je Vrhovno sodišče ZDA odločilo, da celo uporaba diktafona z namenom snemanja pogovora v sosednji pisarni ne pomeni kršitve četrtega amandmaja iz Listine svoboščin, glavni argument Vrhovnega sodišča je bil, da ni bilo fizičnega vstopa v tuj prostor med samim prisluškovanjem, tudi kasneje leta 1952 v primeru On Lee proti Združenim državam je Vrhovno sodišče ZDA odločilo, da prisluškovanje v pralnici ne pomeni kršitve.

Sama razsežnost pravice do zasebnosti se kaže v primeru Roe v. Wade iz leta 1973 ta primer vključuje žensko odločitev o prekinitvi nosečnosti, Vrhovno sodišče je razveljavilo državne zakone, ki so inkriminirali umetno prekinitve nosečnosti, po teh zakonih poseg umetne prekinitve nosečnosti ni bil kazniv, edino če je bil opravljen zaradi zagotovitve zdravja ženske ali njenega življenja.

Zasebnost posega na vsa različna področja to je vidno tudi iz primera Loving v. Virginia iz leta 1967, ko je vrhovno sodišče razveljavilo Zakon države Virginia, ki je prepovedoval rasno mešano zakonsko zvezo, Virginia je bila ena izmed 16 ih takratnih držav, kjer so podobni zakoni veljali, in ko so na podlagi tega rasnega zakona obsodili Lovinga, ki je bil belec poročen s črnko, se je Loving pritožil in tako je sodišče odločilo, da je zakon neustaven zaradi prepovedi rasne klasifikacije na podlagi klavzule enakovredne zaščite. Takratni sodnik Warren je rekel » pod našo Ustavo pravica skleniti zakonsko zvezo ali ne z osebo drugačne rase biva v posamezniku in ne sme biti kršena s strani oblasti« (Lampe, 2004, str. 352).

Sam zgodovinski razvoj pravice do zasebnosti v ZDA je zanimiv iz več vidikov, prvi je ta, da se mlajše generacije dandanes sploh ne zavedajo kakšna krivica se je godila nekaterim ljudem zaradi kršitev pravic do zasebnosti do šele nedavnega, kot vidimo se je marsikatera pravica kršila še 30 let pred današnjim časom to je zelo kratko obdobje, ljudje pa imamo predstavo, da se je to dogajalo nekje okoli 500 let pred nami, potrebno je poudariti, da so nastale spremembe relativno nove in da smo kot ljudje odgovorni za implementacijo teh sprememb. Drugi vidik zgodovinskega razvoja je da se moramo kot ljudje zavedati zasebnosti kot pravice, ki je zelo pomembna in postaja pomembna z vsakim dnem bolj in ravno te zgodovinske odločitve in ugotovitve strokovnjakov bodo pripomogle k demokratičnemu življenju vsakega posameznika.

5.2 USTAVNI TEMELJI PRAVICE DO ZASEBNOSTI V ZDA

Pravica do zasebnosti v ameriški ustavi ni nikjer izrecno navedena, Vendar pa je Vrhovno sodišče ZDA leta 1965 v primeru Griswold proti Conenticu priznalo obstoj ustavne pravice

do zasebnosti. Pri tem se je izkazalo, da ameriška pravna praksa zasebnosti ne dojema zgolj kot komunikacijsko zasebnost in pravico biti sam, temveč jo povezuje tudi z avtonomijo posameznika (Kovačič, 2006, str. 55).

Vrhovno sodišče je v posameznih odločitvah že pred tem posredno priznalo pravico do zasebnosti, in sicer v primeru *Griswold* kjer je zasebnost nedvoumno omenjena, in pa leta 1958 je sodišče zavrnilo poizkus države Alabame, ki je hotela prisiliti NAAP (National Association for the advancement of Colored People) da razkrije seznam svojih članov, sodišče je v odločitvi izrecno navedlo, da prek zasebnosti združevanja ščitijo svobodo združevanja. Eden izmed prvih primerov upoštevanja zasebnosti posameznika se je pojavil leta 1925 Meyer proti Nebraski, v tem primeru so zakoni zahtevali od otrok, da se učijo samo angleški jezik v šolah ta zakon je sodišče zavrnilo in razsodilo v prid avtonomiji posameznika. Iz teh primerov je razvidno, da so obstajali temelji pravice do zasebnosti posameznika v ameriški ustavi (Kovačič, 2006, str. 56).

Samo priznanje obstoja pravice do zasebnosti v ameriški ustavi je izzvalo številne kritike in polemike o pravni umetnosti, predvsem zato ker je sodišče ne nek način kar iznašilo pravico do zasebnosti in sicer pravico, ki ni izrecno definirana in zapisana ampak je le zagotovljena v konceptu. Kot tudi primer *Griswold* proti *Cinencicut*, ki je bil sama podlaga za priznavanje pravice do zasebnosti v ameriški ustavi, ki sta ga sprožila direktorja *Planet Parenthood League of Connecticut*, tukaj sta bila direktorja kaznovana z denarno kaznijo 100 dolarjev zaradi nasveta o uporabi kontracepcije. Vrhovno sodišče je odločilo in ugotovilo, da v tem primeru zakon vpliva na intimno razmerje med možem in ženo, se pravi posega v njuno zakonsko zasebnost, zato je zakon o prepovedi kontracepcije razveljavilo.

V razsodbi je sodišče izrecno zapisalo, da se » ukvarjamo s pravico do zasebnosti, ki je starejša kot Listina svoboščin, starejša kot naše politične stranke in starejša kot naš šolski sistem« (Turkington in Allen v Kovačič, 2006, str. 56).

Ustavnost pravice do zasebnosti je dodatno pritrdil še sodnik Goldberg v ločenem pritrdilnem mnenju. Po njegovem mnenju so sestavljavci ustave priznavali še obstoj drugih pravic, ki obstajajo ob pravicah, ki so zapisane v ustavi in ustavnih amandmajih. Po njegovem mnenju je dokaz za to predvsem v devetem amandmaju, ki določa, da naštevane pravic v ustavi ne sme biti tolmačeno tako, kot da drugih pravic ni in pri tem še izpostavil svoje strinjanje z sodiščem, da je pravica do zasebnosti temeljna osebna pravica (Turkington in Allen v Kovačič, 2006, str. 56).

Poznamo veliko delitev pravice do zasebnosti v ameriški ustavi, najbolj racionalna je delitev Freda H. Cateja on je razdelil ameriško ustavno pravico do zasebnosti na štiri področja. Ta področja predstavljajo temelj za priznavanje obsega pravnega varstva zasebnosti v ZDA obenem pa tudi varovanja zasebnosti. Prvo področje predstavljajo odločitve Vrhovnega sodišča ZDA, ki se nanašajo na svobodo izražanja, združevanja in religije. V drugo področje je uvrstil odločitve Vrhovnega sodišča ZDA, ki se nanašajo na preiskavo in zaplembo s strani državnih organov. Tretjo skupino pa predstavljajo odločitve

Vrhovnega sodišča ZDA, ki zadevajo temeljne odločitve posameznika. V četrto skupino pa spadajo odločitve Vrhovnega sodišča ZDA v zvezi z nerazkritjem. Najbolj kontraverzne odločitve so bile odločitve, ki zajemajo temeljne odločitve posameznika kamor spada tudi primer Griswold. Pri teh odločitvah je sodišče tehtalo med javno moralo in svobodo posameznika in se praviloma skoraj vedno postavilo na stran posameznika iz česar tudi izvirajo raznorazni očitki o ideološki pristranskosti sodišča in relativizmu.

Ameriška ustavnosodna praksa zasebnost dojema v močni povezavi z osebno avtonomijo, ker je ameriška ustava zasnovana na predpostavki, da ščiti posameznika pred državo, se pravi podeljuje t.i. negativne pravice, s katerim določa, česa država ne sme storiti in s tem ustvarja prostor posameznikove svobode, potemtakem je razumljiv razvoj varstva zasebnosti, ki se je razvil v smeri širjenja avtonomije posameznika. Vendar je ravno to razlog, da je pravica do zasebnosti na nekaterih področjih lastninsko koncipirana, pravica do zasebnosti v ZDA in njena varnost nosi tudi določene pomanjkljivosti kot je informacijska zasebnost, saj ne varuje učinkovito informacijske zasebnosti posameznikov. Zakon o zasebnosti vsebuje omejitve pri razkrivanju osebnih podatkov, a te omejitve ne veljajo za Kongres in preiskovalne organe še več tudi za vladne agencije ne velja, ko se tovrstni organi odločijo za pridobitev nekaterih podatkov ali preiskavo jim to brez kakršnihkoli posledic navadno tudi uspe. Zakonodaja ZDA ne posveča dovolj pozornosti zasebnemu sektorju in ureditev le tega in ščitenja pravic do zasebnosti posameznikov, v tem segmentu je zakonodaja ZDA prepustila celotno regulacijo trgu (Kovačič, 2006, str. 57).

V ZDA je prostorska, komunikacijska in informacijska zasebnost izven doma in izven konteksta vladnega preiskovanja in zaplembe slabo varovana, pravna ureditev teh segmentov pa je nesistematična in ponekod dvolična, takšna zakonodaja povzroča zmedo in probleme pri zasebnosti na delovnem mestu, pri regulaciji informacijske zasebnosti v zasebnem sektorju, pri regulaciji nezaželenne elektronske pošte in pri spoštovanju zasebnosti s strani množičnih medijev. Velik problem predstavljajo tudi t.i. sektorski pristopi zaščite zasebnosti, kar v bistvu pomeni, da v ZDA nimajo splošne zakonodaje za zaščito pravice do zasebnosti, imajo pa sprejete številne zakone in partikularne rešitve. Pomanjkljivost sektorskega pristopa je tudi v tem, da je potrebno za vsako novo izumljeno tehnologijo, ki nastane sestaviti novo zakonodajo za to tehnologijo in ravno zato je sledenje zakonodaje tehnološkemu napredku zelo težavno. V prvi vrsti so za takšno ureditev v ZDA krive vlade in velike korporacije, ki nadzorujejo in upravljajo z večino vseh ljudi (Kovačič, 2006, str. 58).

5.3 PRAVICA DO ZASEBNOSTI NA DELOVNEM MESTU V ZDA

Pravica do zasebnosti na delovnem mestu je v ZDA urejena tako, da delodajalci v ZDA večinoma nasprotujejo državni regulaciji zaščite zasebnosti na delovnem mestu in so mnenja, da zadostuje samoregulacija s strani podjetij. Zelo podobnega mnenja so podjetja tudi glede zaščite zasebnosti potrošnikov, ne glede na to da so v 70. letih prejšnjega stoletja ameriški Kongresniki ustanovili Federal Privacy Commission, katera je prišla do ugotovitve iz svojih raziskav, da je samoregulacija v zasebnem sektorju čista

napaka . Vendar kljub temu tako zasebni sektor kot Bela hiša še naprej mislita, da je samoregulacija povsem zadostna in da je sprejem novih zakonov na tem področju nepotreben (Kovačič, 2006, str. 58).

Delodajalci v ZDA so zelo avtoritativni in nadzorni v smeri svojih zaposlenih v podjetju, kajti delodajalci zbirajo podatke o svojih zaposlenih v velikem obsegu in ne zagotavljajo ažurnosti in zaupnosti podatkov. Prav tako ne dopuščajo zaposlenim, da svoje napačne podatke popravijo. Veliko število raziskav na področju zasebnosti na delovnem mestu ugotavlja, da je veliko število zaposlenih v ameriških podjetjih izgubilo svoje delovno mesto ali pa jim je bilo onemogočeno napredovanje zaradi nepreverjenih govoric, ki jih je delodajalec o zaposlenemu slišal (npr. delodajalec sliši govorice o zaposlenemu od njegovega soseda, ki pravi, da ima zaposleni težave s pitjem alkohola in na podlagi te govorice se delodajalec obnaša neprimerno do zaposlenega). V ZDA na delovnem mestu lahko delodajalec zahteva od zaposlenih oddajo telesnih tekočin za preverjanje drog ali test nosečnosti, zanimivo da so lahko američani vse do leta 1988 opravljali tudi poligrafsko testiranje zaposlenih po podatkih naj bi do tega leta opravili več kot 2 milijona poligrafskih testiranj na leto, sicer se je to vse ustavilo leta 1988, ko je bil sprejet Employee Polygraph Protection Act, ki je tako početje s strani delodajalca prepovedal.

Ameriško Vrhovno sodišče je leta 1977 v primeru Whalen proti Roe priznalo, da ustava priznava dve vrsti zasebnosti prva zasebnost je ta, ki se veže na posameznikovo neodvisnost in avtonomijo, druga je pa informacijska zasebnost se pravi pravico posameznika, da se izogne razkritju osebnih zadev. Vendar pa se odločitev nanaša samo na državo in ne tudi na zasebni sektor zaradi negativne koncepcije ustavnih pravic. V tem konkretnem primeru Whalen proti Roe je skupina pacientov, ki je zakonito na podlagi recepta uživala zdravju nevarna zdravila, sprožila ustavni spor glede predloga zakona, na podlagi katerega je država New York želela ustvariti centralno računalniško evidenco vseh bolnikov, kateri uživajo tovrstna zdravila. Sodišče se je odločilo, da zakon ni v nasprotju z ustavo, vendar je v korist te odločitve botrovalo to, da je zakon določal stroge administrativne in tehnične ukrepe za varovanje teh podatkov. Glede same informacijske zasebnosti je zanimivo mnenje sodnika Brennana, ki je menil da je » v tem primeru problematično predvsem centralno hranjenje tako zbranih podatkov... Centralno shranjevanje in enostaven dostop do podatkov močno povečujeta možnost zlorabe in nisem pripravljen reči, da nekoč v prihodnosti ne bo treba te tehnologije nekako obrzdati« (Kovačič, 2006, str. 59). Zanimivo je to, da je sodnik že takrat vedel in bil razgledan do te mere, da je predvidel dogodke in scenarije, ki se lahko zgodijo v naslednjih letih na tem področju razvoja tehnologije in ogrožanja zasebnosti posameznika.

Varstvo pravice posameznika, da se izogne razkritju osebnih zadev, je precej slabo urejeno v ZDA kajti je nesistematično urejeno v zasebnem sektorju. O tem da je to zares tako priča naslednji primer in sicer primer, ki se je zgodil v Kaliforniji, moram poudariti to, da je Kalifornija ena izmed redkih ameriških zveznih držav, v katerih je zasebnost zagotovljena v ustavi zvezne države. Vse se je začelo, ko je iskalec zaposlitve Sibi Soroka sprožil spor zaradi opravljanja psihološkega testa. Problem v njegovem primeru je bil to,

da je vprašalnik vseboval zelo osebna vprašanja o veroizpovedi, spolni usmerjenosti, spolnem življenju in zdravstvenih podatkih. Sodišče je razsodilo njemu v prid, saj je menilo, da so posegi v zasebnost pod določenimi pogoji upravičeni, a samo v primeru t.i. nujnega interesa, ki mora biti tesno povezan z dejansko naravo zaposlitve (Sykes, 1999: 144-146).

Kot sem že zapisal v diplomskem delu za državne organe velja, da ne smejo preiskovati in prisluškovati brez sodnega naloga, v ZDA to ni prepovedano početje za delodajalca. Leta 1987 je Vrhovno sodišče v ZDA v primeru *O'Connor proti Ortega* presodilo, da je preiskava vladnega uslužbenca upravičena, če je opravljena v povezavi z njegovim delom in ni pretirano vsiljiva, tukaj je šlo za zdravnika, ki je opravljal svojo službo že 17 let na istem delovnem mestu in je imel na svoji delovni mizi tudi osebne stvari, zaradi česar je sodišče sicer menilo, da uslužbenec v tem primeru upravičeno pričakuje zasebnost na delovnem mestu, kljub temu niso ugotovili, da bi bila preiskava neupravičena.

Na drugi strani podobno tudi velja za prisluškovanje telefonom, elektronski pošti in uporabi interneta, kljub temu da se Vrhovno sodišče ZDA o prestrezanju elektronske pošte še ni izreklo. V zvezni državi Kaliforniji se je leta 1992 zgodil primer *Shoars proti Epson America*, v tem primeru je administratorka elektronskega poštnega sistema podjetja Epson ugotovila, da eden izmed direktorjev prebira in stika po elektronski pošti zaposlenih, ko mu je to povedala, je bila odpuščena. Alana Shoars jepotem vložila tožbo proti podjetju Epson, vendar se je podjetje branilo s svojim glavnim argumentom, da je sistem za elektronsko pošto v njihovi lasti in imajo zato pravico, da ga upravljajo in nadzorujejo in da jih ne zanima ali se uporablja samo v delovne namene ali ne. Glavni argument Shoarsove je bil, da je njena zasebnost zaščitena s kalifornijsko ustavo, vendar je Kalifornijsko sodišče bilo drugačnega mnenja in sicer je sodišče reklo, da ustava ščiti samo informacije, ki so osebne, ne pa tudi poslovnih komunikacij, poleg tega je uporabljala opremo, ki je bila v lasti podjetja.

Electronic Communication Privacy Act (ECPA) dovoljuje delodajalcem v vsakem primeru nadzor komunikacij, ki zadevajo poslovanje podjetja, kar je zanimivo je to, da delodajalec lahko posluša pogovor zaposlenega vsaj toliko časa, da lahko ugotovi, ali gre za poslovni ali zasebni pogovor, na drugi strani pa imamo elektronsko pošto kjer je delodajalčev dostop do elektronske pošte zaposlenih popoln in ne delen ali časovno omejen kot pri telefonskih pogovorih. Delodajalci v ZDA lahko kot pogoj za zaposlitev zahtevajo soglasje za nadzor od zaposlenega v kakršnemkoli obsegu, tako je nadzor zaposlenega povsem zakonit. To je najbolj razvidno iz primera *Bonita P. Bourke, et. al. proti Nissan Motor Corporation*, ko je leta 1993 kalifornijsko sodišče odločilo, da vpogled v elektronsko sporočilo, katerega je uslužbenka predhodno poslala po omrežju podjetja, ne pomeni neupravičenega vdora v njeno zasebnost, uslužbenka je predhodno podpisala izjavo s katero se je zavezala, da bo elektronsko pošto uporabljala zgolj za službene namene. Kako zelo je zakonodaja urejena v prid delodajalcem v ZDA je razvidno iz naslednjega primera in sicer, zaposleni Michael Smyth je leta 1994 enemu izmed svojih sodelavcev poslal elektronsko sporočilo, v katerem je zapisal, da so njegovi predpostavljeni zahrbtni

barabe, ker so delodajalci spremljali komunikacijo svojih zaposlenih, so ga odpustili z razlogom, da so bili njegovi komentarji neustrezni in neprofesionalni. Takoj se je Smith odločil za pritožbo na sodišče in trdil, da mu v podjetju niso zagotovili zasebnost komunikacij, podjetje je seveda trdilo ravno nasprotno, sodišče je primer zavrlo in s tem odločilo v prid delodajalcu z obrazložitvijo, da tudi če bi podjetje zaposlenemu res obljubilo tajnost komunikacij, to sporno dejanje ne posega v oškodovančevo zasebnost na nepošten način (Kovačič, 2006, str. 61).

American Civil Liberties Union (ACLU) je iz številnih raziskav ugotovila, da se elektronsko nadzorovanje zaposlenih pogosto sprevrže v vohunjenje za zaposlenimi, da bi te svoje ugotovitve podkrepili navajajo različne primere nadzorovanja, po njihovi oceni delodajalci na leto prisluškujejo 400 milijonom klicev zaposlenih, njihova naslednja raziskava se je nanašala na telefonske pogovore kjer so ugotovili, da 43 % podjetij v ZDA nadzoruje uporabo telefona, kar 37 % jih uporablja video nadzor, 36 % pregleduje datoteke v računalnikih zaposlenih, 47 % pregleduje elektronsko pošto zaposlenih, 63 % podjetij spremlja uporabo interneta svojih zaposlenih, 19 % pa spremlja samo uporabo računalnika se pravi čas ko se zaposleni prijavi v sistem potem tudi kako tipka itd. Tako se sam obseg in nadzor delodajalcev nad zaposlenimi povečuje in ne zmanjšuje, vidimo da se delodajalec obnaša do svojih zaposlenih kot do sovražnikov in sumljivih ljudi, potrebno je poudariti, da so ameriške organizacije zelo zaskrbljene zaradi internih groženj, tako se podjetja v ZDA z nadzorom želijo zaščititi pred odtekanjem različnih informacij in še bolj pomembnih poslovnih skrivnosti, poleg tega se z nadzorom zaščitijo tudi pred odškodninskimi tožbami zaradi neprimerne ravnanja zaposlenih. V zvezi s tem področjem je najbolj znan primer podjetja Chevron, ki je moralo štirim ženskam plačati 2,2 milijona dolarjev odškodnine, razlog za to je bil, ker je njihov zaposleni pošiljal elektronsko pošto z žaljivo vsebino, tovrstnih primerov ni veliko, vendar se kljub temu uporabljajo kot izgovor za uvajanje čedalje obsežnejšega nadzora zaposlenih.

Velik problem predstavlja ameriška mentaliteta zasebnosti v privatnem sektorju, saj so mnjenja da z samoregulacijo lahko deluje sistem brezhibno, kljub številnim raziskavam, ki so dokazale da je samoregulacija v zasebnem sektorju popolnoma napačen pristop, kljub vsemu temu zasebni sektor in Bela hiša še naprej vztrajata in podpirata samoregulacijo brez kakršnihkoli vmešavanj vlade in sprejemov novih zakonov (Laurant, 2003, str. 529).

Ravno zaradi vseh zgornjih razlogov, ki sem jih navedel zasebnost umira in zaposlene se obravnava kot kos opreme in ne kot človeško bitje s čustvi in avtonomijo. Razlog je predvsem ekonomska moč teh podjetij, ki z velikimi količinami denarja lahko vplivajo na kogarkoli in tako vidimo da delodajalci v ZDA redno posegajo v zasebnost svojih zaposlenih, to pravico jim daje lastništvo nad delovno opremo. Kot je razvidno iz odločitev ameriških sodišč je očitno to da država odobrava njihovo ravnanje, tehnološki razvoj pa omogoča uporabo novih in seveda vse cenejših nadzornih naprav (Kovačič, 2006, str. 63)

5.4 PRIVATNI SEKTOR IN PRAVICA DO INFORMACIJSKE ZASEBNOSTI

V ZDA je pravica na področju informacijske zasebnosti v zasebnem sektorju zelo podobno urejena kot na področju zasebnosti na delovnem mestu, razlog tiči predvsem v zelo razširjenemu lastninskemu konceptu pravice do zasebnosti. Kot sem predstavil že prej je znano, da delodajalec lahko bistveno bolj posega v pravico do zasebnosti posameznika kot to lahko počne vlada pri zasebnosti svojih državljanov (Sykes, 1999: 147), za upravljavce osebnih podatkov velja, da lahko osebne podatke posameznikov zbirajo skoraj brez kakršnihkoli omejitev.

V ZDA je načeloma na zvezni ravni v zasebnem sektorju tako, da ne veljajo skoraj nikakršne omejitve pri zbiranju in obdelavi osebnih podatkov ali pa so te omejitve zelo blage veljave, kajti Privacy Act velja samo za javni sektor. Potem so tukaj tudi države Massachusetts, Havaji, Minesota, Kalifornija in Georgija, ki sicer imajo urejene nekatere vidike varstva zasebnosti tudi na področju zasebnega sektorja, problem pa se pojavi, ker v ameriški ustavi zasebnost ni omenjena kot pozitivna pravica poleg tega prvi amandma govori o svobodi govora, zato je v primeru *US West proti FCC* sodišče desetega okrožja presodilo, da so osebni podatki, ki jih zbere podjetje, » vrsta govora in je zato uporaba potrošnikovih podatkov s strani tretje stranke v poslovnih transakcijah poslovni govor, ki je zaščiten s prvim amandmajem« (White, 2003: 24) Iz tega stavka je razvidno, da so prisotne omejitve, ki jih ameriški pravni sistem postavlja svojim zveznim državam, ki bi, če bi imeli možnost regulirali obdelavo osebnih podatkov na drugačen način. V primeru, če bi bila stopnja zaščite informacijske zasebnosti v zasebnem sektorju na ravni posamezne zvezne države previsoka, obstaja možnost, da bi bila v nasprotju z prvim amandmajem, kot vidimo je ameriški pravni sistem že v samem izhodišču svojih pravnih temeljev otežil izenačitev varstva informacijske zasebnosti v javnem in zasebnem sektorju, ki velja v Evropi (Kovačič, 2006, str. 64).

Informacijska zasebnost je v ZDA slabo zaščiten skozi odškodninsko pravo, zelo redko v posameznih primerih ljudje s tožbo kaj dosežejo, to pa posebno velja v primerih vdorov v zasebnost posameznikov s strani množičnih medijev, zelo pogosto kadar pride do nasprotja med zasebnostjo in svobodo izražanja, skoraj vedno se odločitve postavljajo v korist svobodnega izražanja. Poznamo cel kup medijskih primerov in medijskega vdora v zasebnost posameznikov za katere je sodišče odločilo pozitivno, zanimiv je primer, ko je časopis v Georgiji objavil fotografijo napol razpadlega telesa umorjene 14 letnice, ko so to izvedeli starši deklice so se odločilo vložiti tožbo proti časopisu. V rzsodbi je sodišče iz Georgie zavrnilo zahtevo staršev z obrazložitvijo, da so bile objave fotografij vredne objave (ang. newsworthy). Zanimiva je tudi ugotovitev sodišča na Floridi, ko je leta 1982 bila ugrabljen ženska katero so policisti povsem golo rešili iz rok ugrabitelja. Lokalni časopis je potem naslednji dan objavil fotografijo policijskega reševanja na kateri je bila ta gola ženska. Ženska je vložila tožbo proti časopisu vendar ni uspela, saj je bilo sodišče mnenja, da je bila njena ugrabitev »tipična čustveno razburljiva drama, ki privlači novinarje in druge« (Sykes, 1999: 81).

Odnos ameriške zakonodaje do osebnih podatkov je pomanjkljiv, kajti ko nekdo zbere osebne podatke, so ti njegova last in lahko z njimi počne karkoli, to pomeni da ni nikakršnih omejitev za njihovo nadaljnje izkoriščanje oz. prodajo. Poznane so le nekatere omejitve in še te le za nekatere vrste osebnih podatkov in sicer za finančne zapise, zdravstvene informacije, kreditna poročila, kabelski TV, internetnih dejavnosti otrok ... itd. Ameriški politiki se ukvarjajo z zasebnostno zakonodajo šele ko pride do kakšne velike težave ali velikega primera, ki ga je potrebno odpraviti in to storijo z uredbo enega ali več zakonov. Eden izmed takšnih primerov je *Driver's Protection Act* iz leta 1994. Zakon je bil sprejet šele po umoru igralka Rebecce Schaeffer, ki ga je zagrešil njen oboževalec, ta oboževalec je podatke o igralki zbral s pomočjo zasebnega detektiva iz kalifornijskega urada za motorna vozila. Ta sprejeti zakon je bil sprejet in ta zakon prepoveduje oddajo osebnih podatkov, kljub temu da so se potrudili ga urediti kar se da zakonodajno učinkovito ta zakon določa štirinajst širokih izjem, kar je videti kot, da prvega zakona ne bi sploh urejali, saj med drugim prepoved ne velja za zasebne detektive, se pravi bi tisti oboževalec lahko ravno tako pridobil podatke zdaj, ko je zakon urejen in isto jih je lahko pridobil prej, torej veliko nesmiselnosti v urejanju tega zakona (Cate, 1997:79).

Zelo podobno je urejeno tudi na področju prisluškovanja elektronskim komunikacijam in tajnemu snemanju pogovorov. V ZDA je prisluškovanje brez sodnega naloga prepovedano, vendar le, če ga izvaja tretja oseba. Zanimivo je tudi dejstvo, da je Vrhovno sodišče ZDA razsodilo, da je dovoljeno tajno snemanje pogovora, ki ga ima nekdo z drugo osebo, tudi brez sodnega naloga. Leta 1998 se je zgodil primer za katerega sem prepričan, da ste že vsi slišali in sicer predsednik Bill Clinton je imel razmerje s svojo pomočnico Monico Lewinsky, podatki o tem razmerju so prišli na dan tako, da je prijateljica Monice Lewinsky snemala pogovore med njima.

Velika pomanjkljivost v pravni zakonodaji zasebnosti vlada na področju zaščite osebnih podatkov, ker se *Privacy Act* ne nanaša na transakcijske podatke, so se ponudniki telekomunikacijskih storitev odločili zbirati in obdelovati te osebne podatke brez omejitev, a le do leta 1996, ko je Kongres sprejel *Telecommunications Act*, ki je zaščito zasebnosti razširil tudi na transakcijske podatke, ne pa tudi na podatke iz telefonskega imenika, vendar pa zakon v členu 551 f ponudnikom storitev dovoljuje zbiranje teh podatkov, če je to potrebno, da zaščitijo svoj poslovni interes. Razvidno je, da zopet se pojavlja lastninsko dožemanje pravice do zasebnosti v tem konkretnem primeru pa je dožemanje pravice do zasebnosti kot podrejena lastninski pravici (Kovačič, 2006, str.66).

Zanimivo ozadje in tudi kar podobno prejšnjim primerom ima *Video Privacy Act*, ki je bil sprejet leta 1988, s tem aktom so poskušali zaščititi podatke o izposoji in nakupih videokaset, zgodilo se je namreč to, da si je sodnik, ki je tudi kandidiral za člana Vrhovnega sodišča ZDA Robert Bork izposojal videokasete z raznoraznimi vsebinami, ki niso primerne za njegov stil življenja. Pri urejanju tega akta so določili zelo široke izjeme, kot so, da se sme podatke uporabljati samo za marketinške namene, če ima uporabnik možnost odjave, kar pomeni da se lahko uporabnik šele naknadno odloči, da podatkov ne dovoli več uporabljati, ne pomeni pa da mora uporabnik dati vnaprejšnje soglasje za

uporabo teh podatkov. Predvsem zanimivo je to, da se na drugih področjih zadeve niso urejale v smeri varovanja zasebnosti in zasebnih podatkov, zdi se skoraj neverjetno, da so bili medicinski podatki, ki so bistveno bolj občutljivi do leta 2001 praktično povsem nezaščiteni. Je pa res, da so uspeli urediti pogovore med pacienti in psihiatri, ki so od leta 1996 povsem zaupni.

Leta 1999 so stopili v veljavo *Standards for Privacy of Individually Identifiable Health Information* (HIPAA Privacy Rule) HIPAA Privacy Rule določa pogoje za obdelovanje in shranjevanje osebnih podatkov, ki se nanašajo na paciente ne prepoveduje pa, da se uporabljajo te podatki v marketinške namene (Laurant, 2003: 528). Če bi posamezne zvezne države hotele omejiti dostop do teh podatkov, bi sicer lahko spremenile določene zakonodajne akte, vendar je to zaenkrat storila le peščica zveznih držav, kajti moramo se zavedati, da imajo v ameriki zdravstvene zavarovalnice velik interes za uporabljanje teh podatkov poleg tega je pa zdravstveni sistem v ameriki popolnoma drugače urejen kot drugje na svetu, tako imajo zavarovalnice velik ekonomski interes obdržati in upravljati s temi podatki, zato je vprašanje ali bo ekonomika zdravstvenega varstva prevladala nad pravicami pacientov.

Vrhovno sodišče ZDA je leta 1975 podprlo Bank Secrecy Act, ta akt je od bank zahteval shranjevanje podatkov o bančnih komitentih do šest let, podatki pa morajo biti v veliki meri dostopni vladnim ustanovam. Potem leta 1976 pa je Vrhovno sodišče ZDA v primeru *Združene države proti Miller* razsodilo, da posamezniki nimajo pravice do zasebnosti bančnih računov, in sicer z obrazložitvijo, da za bančni račun skrbi tretja stran. Torej obdelava osebnih podatkov v zasebnem sektorju v ZDA ni samo vprašanje zasebnosti, ampak svobode trgovanja in svobode komercialnega govora. Namesto da bi posvečali pozornost v poseganje v pravice se posveča pozornost trgovanju med posameznikom in organizacijo, ki zbira osebne podatke, vsak posameznik ima pravico do odločitve in načeloma možnost, da svojih podatkov ne poda, toda v praksi te možnosti običajno nima, če se ne želi izključiti iz družbe mora sodelovati s sistemom zasebnosti in informacijske družbe. Sistemska regulacija tega področja v ZDA je slabo urejena in posameznika sili v položaj, ko se svoji zasebnosti odrekajo na videz prostovoljno (Kovačič, 2006, str. 67).

5.5 OBDELAVA IN IZMENJAVA OSEBNIH PODATKOV V ZDA

Dodatno grožnjo informacijski zasebnosti predstavljajo obdelave in uporabe zbranih osebnih podatkov, ki v ZDA niso regulirani najboljše kar se tiče zasebnega sektorja. Eden izmed največjih razlogov za neregulacijo zasebnega sektorja je definitivno ekonomski interes t.i. trgovcev z zasebnostjo. Po nekaterih raziskavah in ocenah naj bi imela tri podjetja v ZDA dostop do osebnih podatkov o 90 % odraslih američanov in ta podjetja se ukvarjajo s kreditnimi poročili. Podjetje Abacus Alliance iz ZDA je leta 1997 združevalo podatke o nakupih potrošnikov, ki so tisto leto opravili več kot dve milijardi transakcij (Batagelj, 1997). Istega leta je podjetje Axiom posedovalo podatke o 196 milijonih Američanov.

Ni pa vse tako slabo, ko govorimo o izmenjavi osebnih podatkov in informacij kot tudi neregulacija zasebnega sektorja, kajti nekateri avtorji navajajo, da sta zbiranje in izmenjava informacij bistvena za svobodno družbo, vendar obenem tudi omejitve družbe. Omejitve obdelave in izmenjave podatkov bi se lahko razumel kot napad na svobodno novinarstvo, svobodno podjetništvo in svobodo komuniciranja in ne samo komuniciranje v obliki tržnega komuniciranja, vendar tudi kot pravice da se posamezniki učimo drug o drugem in širimo informacije.

Leta 1990 se je zgodil primer, ko sta podjetji Lotus Development Corporation in Equifax želeli s CD-jem izdati zbirko podatkov o več kot 100 milijonih prebivalcev iz ZDA ta CD bi vseboval podatke o osebnih dohodkih, starosti, poročnim statusom itd. na ta dogodek se je javnost burno odzvala in podjetji sta odstopili od izdaje CD-ja, iz tega primera je razvidno kako veliko moč ima javnost glede določenih zadev v ZDA, javnost v ZDA razmeroma visoko ceni zasebnost, ta primer je tudi pokazatelj kako je lahko samoregulacija učinkovita pri zaščiti zasebnosti (Kovačič, 2006, str.68).

Statistično gledano je samoregulacija manj učinkovita kot državna regulacija nekaterih področij, kajti pri samoregulaciji se ljudje odzivajo na spremembe, ki so ključnega pomena oz. imajo medijski bum, pri državni regulaciji se pa država lahko odloči urejati zadeve tudi manjšega pomena, državna regulacija tudi deluje proti podjetjem največkrat v negativni luči in jih opozarja naj se držijo določenih pravil in omejitev, tega pri samoregulaciji ni in, ko pride do povečanja konkurence na trgu je podjetjem pomemben samo dobiček. Podjetja se bodo znašla vedno so se in vedno se bodo zato tudi velikokrat pride do neetičnega ravnanja oz. zavajanja s strani podjetij, ki zbirajo osebne podatke.

Leta 2002 je FTC (Federal Trade Commission) ukrepal proti podjetju, ki se je odločil zbrati osebne podatke o študentih z zagotovilom, da bodo podatki posredovani zgolj izobraževalnim ustanovam in za izobraževalne namene, v resnici pa so jih prodali marketinškemu podjetju.

Zlorabe pri obdelavi osebnih podatkov so mogoče iz več razlogov, eden izmed največjih razlogov je t.i. outsourcing, ki deluje kot oddaja del zunanjim podizvajalcem. Ameriška podjetja vse več del kot so vnašanje podatkov, prepisovanja po posnetem nareku in manj zahtevna programska dela izvažajo v Indijo, kajti Pakistan in podobne države, imajo dovolj izobraženo delovno silo a bistveno cenejšo kot v ZDA, zato podjetja pogosto posredujejo podatke občutljive narave v tujino in v tej točki lahko pride do problema, npr. leta 2003 je Lubna Baloch, prepisovalka iz Indije zagrozila, da bo na internetu objavila medicinske kartoteke, če ji ameriško podjetje, ki jo je najelo ne bo izplačalo obljubljenih 3 cente na vrstico. Zanimivo da ob morebitni zlorabi podatkov zunaj ZDA posamezniki nimajo na voljo pravnih sredstev za ukrepanje in to zna biti velik problem (Kovačič, 2006, str.69).

Zelo veliko ekonomskih subjektov bi radi dostopali do občutljivih osebnih podatkov zato se odločajo kar za nakup teh podatkov, kot smo videli se to dogaja in se bo dogajalo, vendar na kaj morajo kupci teh podatkov biti pozorni je to, da državni preiskovalni organi

posvečajo vse več pozornosti takšnim kriminalnim dejanjem, kajti obstaja možnost, da te podatke od komercialnih posrednikov kupijo preiskovalni organi in tajne službe, po drugi strani pa ta možnost predstavlja tudi možnost zlorabe teh podatkov s strani državnih preiskovalnih organov, saj so bili predlogi, da bi FBI smel imeti neomejen dostop do vseh nacionalnih zbirk podatkov neuspešni, se sedaj postavlja vprašanje ali tudi državni preiskovalni organi in tajne službe delujejo nezakonito in protipravno (Kovačič, 2006, str. 70) .

»David Banisar pa trdi, da se to že dogaja-FBI, DEA in IRS po njegovih trditvah skrivaj kupujejo komercialne zbirke podatkov in jih povezujejo s svojimi preiskovalnimi zbirkami« (Sykes, 1999: 60). Utemeljenih sumov za tovrstna dejanja je kar nekaj.

Naslednji zanimiv primer se je zgodil leta 1996, ko je podjetje Lexis-Nexis za deset dni omogočilo popoln dostop do števil socialnega zavarovanja (njihova SSN je podobno kot v Sloveniji številka EMŠO) in to kar na internetu, zopet je javnost odreagirala in še enkrat več se je pokazala moč samoregulacije, tako so zaradi pritiska javnosti spletno stran zaprli in to je tudi zaustavilo načrte uprave U.S. Social Security, ki je nameravala po internetu razkriti podatke o osebnih dohodkih in pokojninah vseh imetnikov SSN (Whitaker, 1999: 99).

Zelo podobno so uradniki zveznih držav prodali osebne podatke skupaj s fotografijami iz osebnih voznških dovoljenj in sicer zasebnemu podjetju, kjer se je kasneje izkazalo, da je to isto podjetje dobilo finančno podporo od U.S. Secret Service v višini 1,5 milijona dolarjev in posebno tehnično pomoč z namenom, da ustvarijo nacionalno zbirko s fotografijami prebivalstva (Sykes, 1999: 60-61).

Glavno vprašanje, ki se postavlja je kako to, da je pri zaščiti zasebnosti v ZDA prišlo do takšnih pomanjkljivosti, mislim, da je razlogov za to več, predvsem pa je težava v lastninskem koncepciranju pravice do zasebnosti vselej preveč poudarjajo lastninsko pravico. Drugi pomemben razlog je v njihovi mentaliteti in dojemanju zasebnosti, ker vidijo zasebnost kot izmenjavo informacij in kot problem svobode trgovanja, ne pa kot problem poseganja v zasebnost posameznika. Seveda med razloge slabe zaščite zasebnosti v ZDA lahko štejemo tudi ameriško ustavo, ki posameznikom podeljuje negativne pravice, zaradi katerih informacijska zasebnost v zasebnem sektorju ostaja večinoma slabo urejena in neregulirana.

Lahko pa tudi gledamo iz vidika korporacij, ki si srčno želijo, da zadeve ostanejo neregulirane in neurejene, kajti ravno to se dogaja v ameriki kot, da država želi ugoditi velikim korporacijam ne glede na to ali so vmes kršene pravice posameznikov. Je pa res, da bi z državnimi omejitvami prišlo do veliko sprememb v samem gospodarstvu in ekonomiji, morda si tudi zato v ZDA ne želijo posegati v to področje, saj bi potrebovali kar veliko dobrih argumentov za ureditev tega področja in seveda tudi veliko izgub (Kovačič, 2006, str: 70-71).

5.6 ZASEBNOST NA INTERNETU IN DRŽAVNI NADZOR

Ko se je v začetku devedesetih let prejšnjega stoletja razvijal internet s tedanjimi storitvami je veljal za odpornega proti nadzoru s strani države, kot vidimo je dandanes popolnoma drugače in pravzaprav obratno. Različne države z različnimi zakonodajnimi ukrepi in zakoni obvladujejo internet skupaj z vsemi storitvami, ki jih nudi. Eden takšnih primerov je leta 2000 ozvedla ameriška vlada, ko je na strežnike ponudnikov dostopa do interneta namestila sistem Carnivore, ta program je omogočal vladi, da spremlja vse dejavnosti uporabnikov interneta, ki se izvajajo v kibernetnem prostoru. Javnost je bila šokirana in se odzvala z burnimi protesti, kar pa ni ustavilo ameriško vlado pri nadaljnjem nameščanju programa na strežnike ponudnikov dostopa do interneta (Zbirka politike, 2003, str. 165).

Nadzor nad internetom v ZDA se je začel krepiti po terorističnih napadih, pod pretvezo ohranitve državne varnosti. Velik problem pri internetni izmenjavi podatkov kažejo piratske kopije filmov in glasbe, ki velikim založbam kradejo dobičke in ravno zaradi tega poskušajo založbe pod pretvezo preprečevanja kraje uveljavljati določene ukrepe, ki pa posegajo zelo globoko v pravico do zasebnosti posameznika.

Iz takšnih in podobnih primerov je razvidno, da ja nadzor dober in slab istočasno, kje najti uravnoteženo mejo med totalitarizmom in anarhijo bo izziv v prihodnosti vsake družbe. Družbeni nadzor je tesno povezan s tehnologijo, ki prispeva k intenzivnosti in učinkovitosti. S pojavom informatične tehnologije se je nadzorovanje posameznikov v družbi poglobilo in predvsem postalo prefinjeno. Nadzor s tovrstnimi tehnologijami poteka večinoma nevidno, saj informatične tehnologije niso usmerjene k nekemu natančno določenemu cilju, ampak so decentralizirane, zato je večina dandanašnjega nadzora usmerjenega na področje digitalnih signalov, ki so seveda nevidni. Tako je tudi z elektronskimi sledmi, ki jih vsakodnevno puščamo za seboj (telefonski klici, dvig denarja, obisk zdravnika itd.) elektronska sled je informacija, ki se shranjuje rutinsko in kaže dejavnost nekega posameznika (Zbirka politike, 2003, str. 166).

Eden izmed večjih problemov zasebnosti interneta je nadzor s pomočjo paketkov s podatki, ki jih spletni strežnik pošlje spletnemu brskalniku, ta pa jih shrani na uporabnikov računalnik ter jih vrne strežniku, ko ta od njega to zahteva, takšne programe imenujemo cookies. Piškotki navadno vsebujejo interno ID številko uporabnika in ko se ta giblje po spletnem mestu, spletni strežnik te številke zabeleži, te ID številke je potem mogoče povezati s kopico drugih podatkov in pri naslednjem obisku uporabnika spletni strežnik ugotovi, če je ta uporabnik že bil na spletni strani in kaj je tam počel, kar kaže na velik vdor v zasebnost uporabnika (Zbirka politike, 2003, str. 167).

6 PRAVICA DO ZASEBNOSTI V EVROPI

V Evropskih državah je pravica do zasebnosti urejena popolnoma drugače kot v ZDA, ena večjih razlik je ta, da je v Evropi pravica do zasebnosti ustavna kategorija, obstajajo pa tudi države v EU katere zasebnosti nimajo omenjene v neposredno v ustavi to so države, Avstrija, Francija, Norveška in San Marino. Vendar kljub temu, da te države zasebnosti ne omenjajo neposredno v svojih ustavah pa imajo druge načine varovanja pravice do zasebnosti v Avstriji imajo poseben zakon o varstvu osebnih podatkov, katerega del ima ustavni status, potem v Franciji in na Norveškem je ustavno sodišče presodilo, da je pravica do zasebnosti v ustavi omenjena implicitno, v Veliki Britaniji, katera nima pisne ustave pa so sprejeli *Human Rights Act*, v katerem je omenjena tudi pravica do zasebnosti.

Evropske države, ki so članice Sveta Evrope so sprejele *Konvencijo o varstvu posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov*. Kar pomeni, da imajo poseben zakon o varstvu osebnih podatkov in tudi organ, ki skrbi za varstvo informacijske zasebnosti. Dandanes je znano, da se v praksi zakonodaja, ki ureja in varuje zasebnost velikokrat ne upošteva, vendar kljub temu imajo državljani v Evropi veliko možnosti pritožb in uporabe drugih pravnih sredstev, da se jim popravijo krivice, ki se jim zgodijo, kar pa v ZDA v zasebnem sektorju ni vedno možno.

V Evropi je zasebnost urejena boljše tudi zaradi evropskih nacionalnih institucij, ki težijo k poenotenju varstva zasebnosti v okviru nacionalnih zakonodaj na območju celotne Evrope. V Evropi se razlikujemo od ZDA tudi v tem, da se v Evropi postavljajo enotna merila tako za javni kot za zasebni sektor, zaradi vseh sprejetih direktiv na tem področju predvsem pa direktive EU 95/46/EC o zaščiti posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov in o svobodnem pretoku teh podatkov iz leta 1995 pa Evropska unija ustvarja pritisk na druge države, ki še niso članice EU, da naj sprejmejo ustrezno zakonodajo. S to direktivo je dovoljen iznos osebnih podatkov samo v tiste države, v katerih je zagotovljeno ustrezno varstvo osebnih podatkov tudi za tuje državljane (Kovačič, 2006, str. 71).

Kadar govorimo o zasebnosti ne moremo mimo zgodovinskih dogodkov in dejstev, ki so se odvijala na evropskih tleh, razlog zaradi katerega je sistem zasebnosti v Evropi drugačen od ZDA je tudi zaradi same zgodovine, ki jo je Evropa izkusila. Poznamo več primerov totalitarnih režimov, ki so se dogajali na Evropskih tleh s tem pa tudi kršenje pravice do zasebnosti. V zgodovini so podatke razvrščali in preštevali (še pred izumom računalnikov) in vse potrebne analize podatkov opravljali ročno, dokler ni v 19. stoletju Herman Hollerith izumil posebno napravo za obdelavo podatkov imenovano Hollerithov stroj, ki je bila namenjena popisu prebivalstva. Pred izdelavo te naprave si nihče ni mislil, da bi jo bilo mogoče uporabljati za kršitev pravice do zasebnosti in vendar bilo je tako, leta 1933 so v tretjem rajhu začeli popisovati prebivalstvo s tem strojem, eden izmed namenov popisa je bil identifikacija judovskega prebivalstva in izdelava načrta za učinkovitejše deportacije in zaplembe premoženja (Black, 2002: 70, 77). S Hollerithovimi stroji so nacisti upravljali

preskrbo vojski, koncentracijska taborišča, nadzorovali prebivalstvo in vodili skoraj celotno ekonomijo .

6.1 VARSTVO INFORMACIJSKE ZASEBNOSTI V EVROPI

Pravica do zasebnosti se je v ZDA oblikovala ob sodni praksi, šele kasneje pa so sprejeli zakone, ki so v posameznem sektorju urejali zasebnost in njeno varstvo poznajo t.i. sektorski pristop. Sam zakon, ki ureja varstvo osebnih podatkov v ZDA je bil sprejet leta 1977, ampak velja samo za javni sektor. V Evropski ureditvi pa so ubrali povsem drugačno pot urejanja varstva zasebnosti, leta 1970 so v Nemčiji sprejeli prvi zakon za zaščito informacijske zasebnosti na svetu, s tem zakonom so bila postavljena merila tako za javni kot zasebni sektor (Kovačič, 2006, str. 75).

Razlog za sprejem tovrstne zakonodaje tiči v obsežnih družbenih reformah, do katerih je prišlo v Evropi po drugi svetovni vojni, države so se začele razvijati v smeri blaginje, kar je posledično prineslo potrebo po pregledu in načrtovanju s tem pa tudi veliko potrebo po zbiranju in analizi podatkov. Nobena moderna država blaginje ne more delovati brez zbirk podatkov in računalnikov, tako vidimo, da so podjetja v 70 ih letih imela načrte za centralizacijo, povezovanje in nastanek velikih zbirk podatkov. Podobno so storili na Švedskem, kjer naj bi združili zbirke podatkov iz popisa, centralni register prebivalstva ter davčne zbirke.

Informacijska zasebnost je tesno povezana z tehnologijo zato je izjemno pomemben naslednji primer, ki se je zgodil na Bavarskem Leta 1972 kjer so nameravali uporabiti računalnike z olimpijskih iger za vzpostavitev obsežnega informacijskega sistema, vendar zaradi negativnih izkušenj, ki jih je Evropa doživela iz posledic druge svetovne vojne so se odločili da se olimpijski računalniki ne uporabljajo v tovrstne namene. Zakonodaja na področju informacijske zasebnosti se je v začetku ukvarjala predvsem z računalniško obdelavo podatkov in zagotavljanjem točnosti tako zbranih podatkov, vsekakor pa ni bil problem posameznik in njegove pravice, ampak podatki in uporaba računalniške tehnologije (Kovačič, 2006, str. 76).

Pri varovanju informacijske zasebnosti pomembno vlogo igra tehnologija, saj z razvojem mikroprocesorskih tehnologij uporabljanje velikih računalniških sistemov ni bilo več ekonomično, zato so nastali majhni in cenovno lahko dostopni računalniki in tukaj nastaja problem pri varovanju informacijske zasebnosti, kajti veliko lažje je nadzorovati in varovati nekaj velikih računalniških sistemov, kot pa vse računalnike, ki so dostopni na trgu. Razvoj nove tehnologije je razlog, da so se v Evropi odločili, da je potrebno zaščitno zakonodajo razširiti tudi na zasebni sektor vključujoč tudi majhna podjetja.

Z vse hitrejšim tehnološkim razvojem in manjšanjem informacijske zasebnosti so v ospredje stopile pravice posameznika, Mayer Schonberger pravi, » zaščita podatkov kot poskus regulacije tehnologije se je spremenila v individualno svoboščino posameznikov« (Mayer Schonberger, 2001: 227), vse več pozornosti se namenja posamezniku in njegovim pravicam in postaja razvidno, da niso podatki tisti, ki potrebujejo zaščito namreč

posameznik. Tako so se začele pojavljati nekatere nove pravice, kjer je bilo mogoče zbirati podatke le na podlagi zakona ali soglasja individualne osebe, (na Norveškem so zadeve urejali na tak način, da so v zakon izrecno zapisali, da ima posameznik pravico zavrniti oddajo osebnih podatkov, ki bodo uporabljeni v namene neposrednega trženja ali tržnih raziskav), posameznik mora biti obveščen o namenu zbiranja podatkov, tako ima posameznik pravico, da zahteva spremembo ali izbris netočnih podatkov, poleg teh sprememb so nastali tudi posebni pooblaščenca, ki skrbijo za izvajanje tovrstne zakonodaje, v državah Avstriji, Španiji in Portugalski je informacijska zasebnost ustavna kategorija (Kovačič, 2006, str. 76).

Sprva je bila informacijska zasebnost problem večinoma znotraj vsake posamezne nacionalne države, vendar kasneje v 80. Letih pa se je zaradi razvoja in enormnega povečanja dostopnosti tehnologije informacijska zasebnost postala mednarodni izziv. Zato je OECD (organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj 23. Septembra 1980 sprejela smernice za zaščito zasebnosti in čezmejni pretok osebnih podatkov, v smernicah je izrecno zapisano, da veljajo tako za javni kot zasebni sektor, držijo pa se načela za pošteno in zakonito ravnanje z osebnimi podatki. Določa tudi, da je mogoče omejiti pretok podatkov, kadar država v katero so namenjeni podatki, ne spoštuje teh smernic. Smernice so izrednega pomena zaradi svojega pritiska, ki ga ustvarjajo na določene države in s tem prihaja do sprejema ustrezne zaščitne zakonodaje drugih držav. Kakšen vpliv imajo smernice je bilo jasno, ko je leta 1984 Velika Britanija sprejela zakonodajo za zaščito osebnih podatkov, s smernicami je zasebnost pridobila nekakšne minimalne standarde varnosti, vendar ne smemo pozabiti kaj so bili prvotni nameni smernic in sicer poenotiti zakonodajo in odstranitev ovir čezmejnega pretoka podatkov, kar pa je zaradi varovanja zasebnosti oteženo.

Svet Evrope je leta 1981 sprejel enega ključnih dokumentov na področju varovanja informacijske zasebnosti in sicer *konvencijo o varstvu posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov*. Sama ideja konvencije je izhajala iz podlag smernic OECD, s to konvencijo je jasna povezava med varstvom osebnih podatkov in zaščito zasebnosti posameznikov ter problematičnost tehnologije, poleg tega je določila tudi pravila za zbiranje in obdelavo osebnih podatkov ter izenačila zbirke osebnih podatkov v javnem in zasebnem sektorju. Konvencija izrecno določa, da se smejo osebni podatki uporabljati in shranjevati samo za zakonite namene in na pošten način, zbirati se smejo samo podatki, ki so ustrezni in skladni z dosegom namena, za katerega se zbirajo. Določa tudi da je prepovedano čezmerno zbiranje osebnih podatkov in hkrati omejuje upravljalce zbirk osebnih podatkov s tem, ko jim nalaga odgovornost, da morajo zagotoviti in poskrbeti za njihovo točnost in posodobljenost poleg tega podatkov ne smejo hraniti dlje kot je to potrebno za doseg namena.

Razvoj zaščite informacijske zasebnosti se je nadaljeval in naslednji mejnik se je pokazal leta 1983, ko je ustavno sodišče v Nemčiji izpostavilo načelo informacijskega samoodločanja, sodišče je poudarilo, da mora država pojasniti zakaj potrebuje določene podatke in kakšne so posledice zavrnitve oddaje osebnih podatkov, tako pravica

informacijskega samoodločanja daje posameznikom možnost, da se sami odločajo, na kakšen način bodo sodelovali v družbi. Direktive EU širijo svojo pristojnost in pooblastila na področju neodvisnih pooblaščenec za varstvo osebnih podatkov, v prihodnosti bodo največji problemi evropskih držav predstavljale pravice do zasebnosti in pravice do dostopa informacij javnega značaja, saj jih je izredno težko ločiti (Kovačič, 2006, str.78).

V Sloveniji se od sprejetja zakona o dostopu do informacij javnega značaja, pojavljajo dileme saj uvaja večjo transparentnost državnih dokumentov in interneta. Eden izmed prvih večjih primerov v Sloveniji se je zgodil leta 2004, ko je Banka Slovenije na podlagi zakona o plačilnem prometu na svoji spletni strani objavila podatke o vseh imetnikih transakcijskih računov tako zasebnih kot fizičnih oseb, šlo je za podatke kot so: ime, priimek in naslov osebe brez hišne številke, številko računa ter evidenco o nepravilnih obveznostih, te podatke je bilo mogoče pridobiti brez kakršnekoli omejitve poleg vsega tega si lahko uporabil tudi iskalnik. Javnost se je razburila, vendar zama, kajti objava vseh teh podatkov je bila s stališča zakona o varstvu osebnih podatkov povsem zakonita, ker je imela pravno podlago v zakonu o plačilnem prometu. Inšpektor za varstvo osebnih podatkov je kljub temu izdal odločbo, s katero je prekinil dostop do teh podatkov glavni argument inšpektorja je bil, da z neomejeno objavo na internetu ni mogoče zagotoviti sledljivosti posredovanja osebnih podatkov, kot to določa 11. Člen ZVOP. Iz tega primera je razvidno kakšne težave prinaša kolizija dveh pravic in uporaba novih tehnologij kot so internet (Kovačič, 2006, str. 79).

6.2 VPLIV DIREKTIV EU NA VARSTVO INFORMACIJSKE ZASEBNOSTI V EVROPI

Eden prvih resnejših poskusov poenotenja nacionalnih standardov za zaščito informacijske zasebnosti v Evropi je Konvencija Sveta Evrope, kljub temu pa je največja slabost Konvencije sama opredelitev oz. definicija, kaj je ustrezna stopnja zaščite osebnih podatkov, ta problem se Evropska unija trudi rešiti s svojimi direktivami.

Namen in cilj direktiv EU je nekakšna uskladitev oz. harmonizacija zakonodajnega varstva zasebnosti v vseh državah članicah, tako je leta 1995 EU sprejela *Direktivo o zaščiti osebnih podatkov 95/46/EC*, prvi osnutek direktive je bil izdelan že leta 1990, ker pa je predvideval drugačno obravnavo osebnih podatkov v javnem in zasebnem sektorju, je evropski parlament leta 1993 sprejel dopolnilo, s katerim je osebne podatke v javnem in zasebnem sektorju obravnaval enakovredno, dokončno sprejetje direktive se je zgodilo leta 1995.

Je predvsem pomembna direktiva zaradi jasne izpostave povezave med zaščito osebnih podatkov in temeljnimi pravicami in svoboščinami posameznika.

Ta direktiva se nanaša na samo živeče posameznike, ker je dovolj široko definirana glede obdelave osebnih podatkov. Posebno pozornost namenja obdelavi občutljivih osebnih podatkov, svojo pomembnost je direktiva pokazala v 28. Členu kjer zahteva ustanovitev neodvisnega nadzornega organa, ki bo skrbel za spoštovanje zakonodaje za zaščito

zasebnosti. Pri nas v Sloveniji ima to nalogo informacijski pooblaščenec oz. državni nadzorniki za varstvo osebnih podatkov v okviru tega organa, drugod po Evropi to delo opravljajo specializirane agencije, pooblašteni komisarji ali posebni ombudsmani, ki imajo določeno stopnjo pooblastil. Nalagajo obveznost državi da se posvetujejo s tovrstnimi organi, kadar njena sprejeta zakonodaja vpliva na področja zasebnosti, ta organ ima pravico do vseh informacij, ki so relevantne za njegove preiskave, lahko celo prepove obdelavo osebnih podatkov ali uniči nezakonito vzpostavljeno zbirko osebnih podatkov, sprejema in obravnava pritožbe ter pripravlja redna poročila (Kovačič, 2006, str. 79-80).

Direktiva izrecno prepoveduje iznos osebnih podatkov v države, v katerih ni ustrezne zaščite informacijske zasebnosti, tako se vpliv direktiv EU razširi na še več držav, ki niso članice EU, saj marsikatera država uredi svojo zakonodajo na primeren način, zato da bi lahko sodelovali z EU (Kovačič, 2006, str. 80).

6.3 IZNOS OSEBNIH PODATKOV IZ EVROPSKE UNIJE V ZDA

V ZDA se z Evropsko ureditvijo pravice do zasebnosti ne strinjajo, še več kritizirajo naša določila z argumenti, da je naša zakonodajna ureditev nadležna ter nezdržljiva s postopki v resničnem svetu. Evropska komisija se ni sicer nikoli formalno izrekla o neustreznosti zaščite informacijske zasebnosti ZDA, vendar je najela ameriške profesorje prava, da analizirata zakonodajno zaščito zasebnosti v ZDA, po njihovem mnenju je analiza pokazala precej pomanjkljivosti. Eno je jasno ZDA in EU imata popolnoma drugačen zakonodajni sistem varovanja pravice do zasebnosti v takšni in drugačni obliki.

Omejitev pretoka osebnih podatkov iz EU v ZDA bi znala škodovati ameriškemu gospodarstvu, zato so ZDA Evropski uniji predlagale poseben sporazum imenovan *Safe Harbor Agreement*, ta sporazum predvideva, da se bodo ameriška podjetja prostovoljno odločila spoštovati načela o zaščiti zasebnosti, ki sta jih pripravila ameriško trgovinsko ministrstvo ter uprava za interni trg Evropske komisije, na ta način bi podjetja lahko prejemale osebne podatke iz Evropske unije (Kovačič, 2006, str. 80).

Sporazum je po mnenju evalvacijskih poročil o uspešnosti sporazuma uspešen, vendar kot kaže vprašanje pretoka osebnih podatkov med EU in ZDA še ni dokončno rešeno. Prvi zapleti so se pojavili z zahtevo ZDA po sporočanju podatkov o letalskih potnikih v ZDA, in pa tudi z zahtevo ZDA po uvedbi biometričnih potnih listov. Evropska unija je na prvo zahtevo pristala kljub močnemu nasprotovanju Evropskega parlamenta, zatem pa je Evropsko sodišče presodilo, da je ta sporazum nezakonit.

EU je v ZDA dejansko pošiljala več kot 30 osebnih podatkov o posameznem potniku v manj kot 15 ih minutah po vzletu, običajno so to bili podatki kot so imena, naslovi potnikov in celo podatke o kreditnih karticah. Evropsko sodišče je ugotovilo, da zaščita osebnih podatkov v ZDA ni ustrezna, takšna odločitev sodišča ni presenetljiva, saj so že prej izpostavljali številne pomanjkljivosti in probleme ameriške ureditve. Največji argumenti Evropskega sodišča so bili, da ZDA želi preveč nepotrebnih podatkov in pa predvsem to, da so ti podatki preveč specifični in podrobni. Poleg teh podatkov so ZDA

želele izvedeti celo podatek s kakšno hrano se potniki prehranjujejo (ta podatek naj bi jim pomagal ugotoviti kakšne religije je potnik), potem so želeli še shranjevati pridobljene podatke 8 let toliko naj bi bil predviden čas shranjevanja podatkov (Kovačič, 2006, str. 80).

6.4 KOMUNIKACIJSKA ZASEBNOST V EVROPI

V 8. členu EKČP je zapisano da se vsakomur zagotavlja tajnost pisem in drugih občil, katera se razlagajo zelo široko kot so telefonske komunikacije, elektronska pošta, sporočila SMS itd..., ker oblika in vsebina sporazumevanja ni pomembna, kljub temu imajo v nekaterih državah še težave s prilagajanjem zakonodaje razvoju tehnologije. Po drugi strani pa pravica do komunikacijske zasebnosti ni absolutna, saj je Evropsko sodišče za človekove pravice v primeru *Klaas in drugi proti Nemčiji* leta 1978 zapisalo, da je tajni nadzor telekomunikacij nujno potreben element zagotavljanja nacionalne varnosti, tako imamo na eni strani varovalno funkcijo pred kršenjem pravice posameznikov in na drugi nadzorno funkcijo v primeru kaznivih dejanj (Kovačič, 2006, str. 82).

Za vsako poseganje s strani države ali državnih organov v komunikacijsko zasebnost je potreben predhodni sodni nalog, vendar to ne velja za vse, kajti tajne službe si lahko zagotovijo širok spekter upravičenih razlogov nadzora, tako v Nemčiji tajna služba Bundesnachrichtendienst (BND) sme prisluškovati mednarodnim komunikacijam avtomatsko brez sodnega naloga seveda v primerih preprečevanja terorizma in nezakonite trgovine z orožjem in drogami, in to jim je dovolilo nemško ustavno sodišče.

Leta 1997 je bila v EU sprejeta *Direktiva o zasebnosti telekomunikacij* 97/66/EC, leta 2002 pa *Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah* 2002/58/EC, obe direktivi sta definirali varstvo zasebnosti na področju telekomunikacij in elektronskih komunikacij. V Sloveniji smo zaradi direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah 2002/58/EC sprejeli Zakon o elektronskih komunikacijah in novelo zakona o varstvu potrošnikov, direktiva določa, da komunikacij in z njimi povezanih prometnih podatkov ni dovoljeno shranjevati brez soglasja uporabnika, razen v primeru ko je prenos nujno potreben za upravljanje prometa ter zaračunavanja storitev. Posebna izjema je shranjevanje komunikacij za potrebe dokazovanja komercialnih transakcij, pri čemer morajo biti uporabniki predhodno obveščeni o shranjevanju, namenu shranjevanja in trajanju hranjenja.

Klasičen evropski pristop ureditve pravic je razviden iz njenih direktiv na področju varovanja informacijske zasebnosti, direktiva določa, da obdelovanje osebnih podatkov, ki jih zbere ponudnik javno dostopne elektronske komunikacijske storitve za namene trženja brez soglasja uporabnika, ni dovoljeno, ponudniki storitev pa morajo uporabnike vedno obvestiti o tem, katere podatke obdelujejo, s kakšnim namenom in kakšen je čas shranjevanja teh informacij. Direktiva izpostavlja tudi načelo čim manjšega obsega zbiranja osebnih podatkov, pri čemer je v direktivi zapisano, da morajo biti sistemi za zagotavljanje storitev zasnovani tako, da zbiranje osebnih podatkov zmanjšajo na

minimum oz. sistemi morajo biti zasnovani za ščitenje zasebnosti (Kovačič, 2006, str. 82-83).

Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah iz leta 2002 pa državam članicam že omogoča shranjevanje prometnih podatkov za določen čas. Na podlagi te direktive imajo države članice EU možnost operaterjem mobilne telefonije predpisati rok obveznega shranjevanja prometnih podatkov, poleg tega so smeli hraniti podatke o lokaciji uporabnika, ki naj bi se šteli med prometne podatke.

Kmalu po sprejemu direktive 2002/58/EC so se razširile ideje o obvezni hrambi prometnih podatkov. EU je pri tem izhajala iz bojzani da » se zaradi spremembe tehnologije, poslovnih modelov in ponujenih storitev (npr. enotne tarife za uporabo storitev in brezplačne elektronsko komunikacijske storitve, elektronska pošta, sporočila SMS in MMS) nekateri prometni podatki ne shranjujejo v takem obsegu kot v preteklih letih. Ti prometni podatki zato niso dostopni oblastem, kadar jih potrebujejo (Kovačič, 2006, str. 84).

Iz direktive 2002/58/EC je razviden poskus monopolizacije s strani držav in omejevanje nadzora, ki ga izvajajo zasebna podjetja. Direktiva vključuje ukrepe za zavarovanje telekomunikacijskih omrežij ter zagotavlja tajnost komunikacij (npr. prepoveduje uporabo vohunskih programov brez soglasja, sledenje mobilnim telefonom, razen kadar so te informacije ključne za reševalne službe ali policiste). Veliko pozornost direktiva namenja zasebnemu sektorju, saj je za izvajanje takega nadzora potrebno soglasje posameznika, poleg tega direktiva zahteva od operaterjev telekomunikacij v primeru zakonitega prestrezanja komunikacij, da zbrane podatke in njihovo shranjevanje opravlja na lastne stroške.

V Sloveniji je podobno urejeno v zakonu o telekomunikacijah, kjer je zapisano v 130. členu, da si morajo operaterji na lastne stroške zagotoviti ustrezno programsko opremo in primerne vmesnike z za nadzor telekomunikacijskega prometa, kar pomeni, da se stroški zakonitega prestrezanja komunikacij prenašajo na zasebne operaterje. Zanimivi so tudi stroški hrambe prometnih podatkov, katere ureja *Direktiva o obvezni hrambi prometnih podatkov*, kjer vsaka država lahko ureja to področje po lastni presoji in tako operaterjem povrne stroške nastalih zaradi obvezne hrambe prometnih podatkov ali jih pa ne povrne, vse je v rokah lastne presoje vsake posamezne države članice EU (Kovačič, 2006, str. 86).

6.5 ZASEBNOST NA DELOVNEM MESTU V EU

Pravica do zasebnosti na delovnem mestu je v evropski pravni ureditvi urejena popolnoma drugače od ureditve ZDA vendar kljub temu vlada nekaj nejasnosti predvsem manjka določitev najnižje zahtevane stopnje varstva zasebnosti. Sigurno pa je zasebnost na delovnem mestu v evropskih državah precej bolj zaščitena kot v ZDA, kajti velja obveznost delodajalca, da zaposlene obvesti o možnosti nadzora na delovnem mestu, poleg tega je v primeru nadzora komunikacij dovoljen samo tisti nadzor, ki se nanaša na delo (Kovačič, 2006, str. 86).

Novi člen v Pogodbi ES, in sicer 13. člen Amsterdamske pogodbe na podlagi katerega lahko Svet sprejme ustrezne ukrepe za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. V okviru zasebnosti in pravic zaposlenih na delovnem mestu je bila sprejeta Direktiva Junija 2002 o izvrševanju načela enakega dostopa moških in žensk na področju zaposlovanja in poklicnega usposabljanja ter delovnih pogojev (Vittorio Di Martino, Helge Hoel and Cary L. Cooper, *preventing violence and harassment in the workplace*, 2003).

V evropski ureditvi so delodajalci omejeni tudi glede zastavljanja vprašanj zaposlenim ponavadi so to vprašanja zasebne narave, poznamo primer, ki ga je leta ESČP leta 1999 obravnavalo in sicer, iz britanske vojne mornarice so odpustili Lustig Preana zaradi homoseksualne usmerjenosti, ko je leta 1994 Royal navy Special Investigation Branch ugotovil, da je homoseksualec so ga poklicali na zaslišanje, kjer je svojo spolno usmerjenost priznal in zato je bil odpuščen. Sodišče je presodilo, da spraševanje delodajalca o sploni usmerjenosti zaposlenega predstavlja poseg v zasebnost. Podobno je tudi v ZDA ko je Vrhovno sodišče ZDA v primeru *Abel proti Združenim državam* leta 1998 priznal na svojem delovnem mestu, da je homoseksualec, in so ga zato odpustili, je sodišče menilo, da je vojska ravnala zakonito.

V Evropi so sodišla bolj naklonjena zasebnosti komunikacij na delovnem mestu kot v ZDA. V zvezi z nadzorom na delovnem mestu se je zgodil primer v Evropi in sicer Halford proti Veliki Britaniji iz leta 1997, ko je policija nadzorovala službeni telefon svoje uslužbenke z namenom, da bi zbrali gradivo za svojo obrambo v postopku zaradi diskriminacije, ESČP je izrecno zapisalo, da zaposleni na delovnem mestu upravičeno pričakujejo zasebnost.

Nadzor s strani delodajalca lahko krši tudi interes tretjih oseb, ki komunicirajo z zaposlenimi in mogoče sploh ne vedo, da gre za službeno komunikacijo in da delodajalec nadzoruje komunikacije zaposlenega in tistih s katerim so v stiku. Ta problem zna biti težaven pri morebitnem nadzorovanju službenih mobilnih telefonov, kjer je možnost razlikovanja med službenim in zasebnim komunikacijskim sredstvom še manj. V tem primeru se je slovenska sodna praksa odločila presoditi v prid posameznika, saj je Upravno sodišče RS sprejelo odločitev, s katero je zaposlenemu priznalo pravico do varstva zasebnosti pri uporabi službenih telefonov (Kovačič, 2006, str 87-88).

6.6 BOJ ZA PRAVICO DO ZASEBNOSTI

Zaradi kompleksnosti in težavnosti definicije zasebnosti ter predvsem hitrega tehnološkega razvoja je v ZDA opaziti veliko pomanjkljivosti pri zakonodajni zaščiti zasebnosti, vendar je to ena država kjer imajo veliko težav z obvladanjem tako obsežnega področja kaj šele, da bi se usklajevalo z mednarodnim varstvom do zasebnosti. Ogroženost zasebnosti je težje merljiva kot ogroženost okolja, ravno zaradi tega se države z težavo sporazumevajo o ogrožanju zasebnosti (Kovačič, 2006, str. 89).

V EU se zadeve urejajo drugače predvsem z direktivami, kajti direktive predstavljajo pomemben korak k usklajevanju zaščite zasebnosti na meddržavni ravni, poleg tega se

zaradi vpliva EU in pritiski, ki jih izvaja s svojo sprejeto zakonodajo razširja in spodbuja ostale države, da naj sprejmejo določene zakonodajne akte, s katerimi jim bo omogočeno sodelovanje z EU, prav tako ustvarja pritisk na ZDA za povečanje stopnje informacijske zasebnosti v zasebnem sektorju. Zelo težko je oceniti na podlagi sprejete zakonodaje in politik v državah, kakšna je dejanska stopnja zaščite zasebnosti.

Zasebnost je pomembna pravica in pravzaprav vedno nastopa proti državi največkrat v vlogi posameznika proti državi, zato ne preseneča, da se z zasebnostjo ukvarjajo tudi nevladne in aktivistične organizacije. Samo vprašanje zasebnosti je v 70 ih letih 20. stoletja povzročilo politične spremembe, takrat se je v Evropi dvignilo močno gibanje proti popisu prebivalstva, ki je imelo svoj največji vpliv na Nizozemskem, zaradi takšnih in številnih drugih razlogov se je ustanovilo družbeno gibanje s tem pa tudi nevladna organizacija Privacy Alert , kateri je uspelo v dvajsetih letih postati največja nevladna organizacija za varstvo zasebnosti na svetu. Kljub svoji velikosti in veličini je prenehala delovati ravno v času, ko je Nizozemska začela uvajati schengenski sistem nadzora meja, osebne izkaznice in identifikacijske številke za prebivalstvo. Podobno se je zgodilo tudi z drugimi organizacijami, npr New Zealand Privacy Foundation, Australian Privacy Foundation in Canadian Privacy Foundation, ki so propadle že praktično takoj ob ustanovitvi, edina izjema je Electronic Privacy Information Center (EPIC) iz Washingtona, ki še deluje in združuje strokovnjake in aktiviste s področja zasebnosti z vsega sveta (Kovačič, 2006, str. 89).

Vse te organizacije ustanovljene z namenom varovanja pravice do zasebnosti so neinstitutionalizirane, kajti gre za mrežo posameznikov, ki med seboj komunicirajo po internetu, in se aktivirajo zgolj občasno kadar se pojavijo krizni dogodki, ki ogrožajo zasebnost, to je tudi eden od razlogov, da imamo občutek kot, da tovrstna gibanja zamirajo.

Iz političnega zornega kota je zanimivo, da zasebnost niti ni več resno politično vprašanje, saj je načeloma ne pojavlja v volilnih programih političnih strank, poleg tega v razmerju zasebnosti proti varnosti prevladuje strah pred terorizmom. Institucionalizacija varstva zasebnosti je pomembno vprašanje varstva zasebnosti, zato Evropske države in pa tudi nekatere druge sprejemajo evropski model, tako so uvedle posebne pooblaščenice oz. varuhe pravic zasebnosti, ki se s področjem zasebnosti ukvarjajo profesionalno, poleg njih se z varstvom zasebnosti profesionalno ukvarjajo tudi strokovnjaki za informacijsko varnost.

Eden največjih problemov zasebnosti je definitivno odnos posameznika do zasebnosti. Po raziskavah številnih avtorjev je stopnja podpore zasebnosti v javnomnenjskih anketah v ZDA in Avstraliji precej visoka, najbolj kritično vprašanje po mnenju anketirancev je bilo vprašanje interneta in zasebnosti na internetu. Podobne rezultate kažejo ankete v Evropi. Primerjalna raziskava SIBIS je pokazala, da so prebivalci evropskih držav na splošno precej zaskrbljeni zaradi zasebnosti, čeprav je strah pred vdorom v zasebnost v celinski Evropi manjši kot v Veliki Britaniji, na Irskem in v ZDA. Podobno stanje je tudi v Sloveniji, kar je pokazala raziskava RIS 98 po kateri je bilo mnenje anketirancev zasebnost na

petem mestu med najbolj perečimi in kritičnimi vprašanji s katerim se spopada internet, na drugem mestu pa je pristala varnost transakcij.

Razvidno je, da so posamezniki precej zaskrbljeni glede zasebnosti, saj jim zasebnost predstavlja neko vrednoto, kljub temu to samo velja na načelni ravni posameznikov, kajti praksa kaže odsotnost mobilizacije zaščite zasebnosti ter odsotnost zaščitnih praks oz. takega ravnanja posameznikov, ki bi zmanjšali možnosti za vdore v zasebnost. Predvsem je problem da se pogosto tudi ne poskušajo posamezniki zaščititi, kot da na nek način pristajajo na nadzorom drugih ljudi in organizacij, včasih zaradi neznanja včasih pa tudi zaradi ignorance (Kovačič, 2006, str. 91).

To je zelo dobro razložil Jeffrey Rosen in sicer je zapisal » To, kar ljudi skrbi, ni zasebnost kot taka, temveč nadzor nad okoliščinami njihovega razkritja. Isti ljudje, ki pravijo, da so zaskrbljeni zaradi možne zlorabe njihovih marketinških podatkov, so si popolnoma voljni namestiti spletno kamero ali pisati dnevnik na internetu. In isti ljudje, ki se upirajo nadzornim kameram, bodo morda precej voljni zaupati svoje osebne podatke neposrednemu trženju na podlagi predpostavke, da bodo za to dobili ustrezno nagrado. To je navidezen občutek nazora.. Pogosto pa se nevarnosti oddaje svojih osebnih podatkov zavedo šele, ko pride do zlorabe, takrat pa je že prepozno« (Zetter, 2004b).

Dandanes se aktivisti gibanja za elektronsko zasebnost ukvarjajo predvsem s tistimi vprašanji varstva zasebnosti, ki niso institucionalizirana, se pravi s področji, ki jih ne preganjajo državni organi, poleg tega pa še s problemi informacijske varnosti ter z nevarnostmi, ki jih prinašajo nove tehnologije. Ukvarjajo pa se tudi s spremembami zakonodaje kor spremljanjem nevarnosti, ki jih prinašajo nove tehnologije zato se čedalje bolj ukvarjajo tudi s problemi zasebnosti na internetu (Kovačič, 2006, str. 91).

Konec koncev se mora vsak posameznik boriti za svojo pravico do zasebnosti, če nam kaj ni po meri zadevo naredimo tako da bo po meri, če nam je kršena pravica do zasebnosti se borimo, da bomo krivico popravili, če se nam nekdo zdi vsiljiv se pač z njim ne družimo, če razdajamo osebne podatke se prepričamo, da se to naredi na najbolj varen možen način... v veliki meri je na posamezniku odgovornost, da se bori za svoje pravice, da se tudi sam malo aktivira, kajti od samega sedenja in čakanja na prepočasne ukrepe države bo v marsikateremu primeru posameznika oškodovalo.

7 SLOVENSKA UREDITEV PRAVICE DO ZASEBNOSTI

S sprejetjem Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije je Slovenija postala samostojna država. Skupščina Republike Slovenije je izhajajoč iz temeljnih človekovih pravic in svoboščin 23. decembra leta 1991 sprejela Ustavo Republike Slovenije, ki ima izredno velik pomen na pravico do zasebnosti in zasebnosti na splošno.

7.1 35. ČLEN USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE KOT TEMELJ PRAVICE DO ZASEBNOSTI

Med vsemi pravicami in svoboščinami, ki jih zagotavlja Ustava Republike Slovenije je zelo pomemben 35. člen kajti z njim so zavarovane naše pravice do zasebnosti in osebnostne pravice in sicer z dikcijo: »Zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic«.

Če pogledamo namen in bistvo vsake ustave v smislu omejevanja državne oblasti napram človekovim pravicam lahko zaključimo, da je človekova zasebnost povzdignjena v ustavno temeljno pravico, ker je človekova pravica do zasebnosti in ima primarno funkcijo ohraniti njen objekt varstva se pravi zasebnost. Nedvoumno je pravica do zasebnosti tudi osebnostna pravica (Lampe, 2004, str. 262-263).

Po čisto jezikovni razlagi 35. člena Ustave bi nekateri avtorji upravičeno trdili, da pravica do zasebnosti ni osebnostna pravica, kar pa seveda ni res. Ustavne določbe so pri tem vprašanju temeljnega pomena, saj dajejo neposreden temelj določenim pravicam in njihovem varstvu tudi v civilnem pravu, poznamo t.i efekt neposredne veljavnosti ustavno pravnih pravic, ta efekt velja v našem pravu neposredno na podlagi Ustave v 15. členu je zapisano, da se » človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi Ustave«, kar pomeni, da pravica do zasebnosti tudi v sistemu civilnega prava temelji na ustavnem določilu 35. člena , ki pravico do zasebnosti v pravu na splošno garantira. Glavne ustavnopravne pravice, ki varujejo zasebnost v RS so pravica do nedotakljivosti stanovanja, pravica do tajnosti pisem in drugih občil, pravica do tajnosti osebnih podatkov vse te pravice so javnopravne človekove pravice in osebnostne pravice, se pravi so človekove pravice, zavarovane z instrumenti civilnega prava (Lampe, 2004, str. 264).

V 15. členu je zapisano, da Ustava garantira, da je zagotovljeno sodno varstvo človekovih pravic, zagotovljeno je tudi civilnopravno varstvo človekovih in s tem tudi osebnostnih pravic. Tako je razvidno, da je pravica do zasebnosti ena izmed osebnostnih pravic zasebnega prava zavarovana neposredno na podlagi ustave, poleg tega pa je zavarovana tudi z različnimi instrumenti civilnega prava kot posebna osebnostna pravica. Med drugimi je pravica do zasebnosti v javnopravnem pojmovanju samostojna pravica z ustavnim in mednarodnim pomenom, še več, če pogledamo pravico do zasebnega življenja ima veljavo na ustavnem in mednarodnem nivoju, saj ima vlogo nekakšne splošne pravice do

zasebnosti, ker varuje človekove osebne dobrine v najširšem smislu. Ko govorimo o pravici do zasebnosti moramo upoštevati njen širok spekter dobrin, ki ga zavzema kar je tudi razvidno iz izjave Vrhovnega sodišča: »Posamezniku je z ustavno močjo pridržana sfera zasebnega življenja oziroma njegovega zasebnega življenjskega okolja. Zagotovljena je nedotakljivost njegove zasebnosti, kar pomeni, da obstaja nedotakljivo področje človekove svobode, ki je odtegnjeno vplivu države ter toliko bolj seveda posegom drugih posameznikov«(Lampe, 2004, str. 265).

7.2 PRAVICA DO ZASEBNOSTI V PRAVNI PRAKSI USTAVNEGA SODIŠČA

V Sloveniji je k evoluciji in razvoju pravice do zasebnosti ter njenih objektov varstva največ prispevala pravna praksa Ustavnega in Vrhovnega sodišča, v slovenskem in tudi civilnem pravu. V nekaj precedenčnih primerih je slovenska pravna praksa veliko prispevala k usmerjanju teoretičnega obravnavanja pravice do zasebnosti.

Glede samega pojma in definicije pravice do zasebnosti v našem slovenskem pravu je najbolj pomembna odločba Ustavnega sodišča t.i. posestni spor. S to odločbo je Ustavno sodišče prvič resno definiralo človekovo zasebnost, katero zagotavlja 35. Člen Ustave, kot » v območju človekovega bivanja bolj ali manj sklenjeno celoto človekovega ravnanja in ukvarjanja, občutij in razmerij, za katero je značilno in konstitutivno, da si jo človek oblikuje in vzdržuje sam ali sam z najbližjimi, s katerimi je v intimni skupnosti imenovali bi jo lahko tudi pravica do družinskega življenja, na primer z življenjskim partnerjem, in da v njej biva z občutkom varnosti pred vdorom javnosti ali kogarkoli nezaželenega« (Lampe, 2004, str.266). Poleg tega je Ustavno sodišče poudarilo domovanje kot bistveno sestavino človekove zasebnosti in ostale aspekte iz 36., 37., in 38. Člena Ustave kot posebne človekove pravice v sklopu ustavnega varstva človekove zasebnosti.

Ustavno sodišče je tudi opozorilo na veliko različnih vsebin zasebnosti, ki so zapisane v 36., 37., in 38. členu Ustave RS, in na mentaliteto zavesti v pravni doktrini ter o globalni praksi človekove pravice do zasebnosti, v katero je poseg mogoč in pravno upravičen le zaradi javnega interesa ali pravic drugega. V odklonilnem ločenem mnenju je ustavni sodnik Zupančič poudaril, da je zasebnosti kot kapitalno ustavnopravno vprašanje zelo pomembno za našo prihodnost.

Ustavna sodišča v Sloveniji v nekaterih primerih pri obravnavanju vprašanja kršitve zasebnosti in samega pojmovanja zasebnosti uporablja sodne presoje ESČP, ki zasebnost velikokrat razume kot varstvo osebe v njenem bivilnem prostoru ter kot obsežno negativno pravico varstva posameznika zoper posege države in tretjih oseb v osebino zasebno sfero, osebnost in dostojanstvo.

Na konferenci nordijskih pravnikov v Stockholmu so leta 1967 opredelili zasebnost po definiciji, da poseg v zasebnost pomeni poseganje v zasebno in družinsko življenje ter dogajanje v domu kot poseg v telesno in duševno nedotakljivost, ali moralo in duševno svobodo, poseg zoper čast in dobro ime, odkrivanje neugodnih okoliščin iz zasebnega

življenja, zasledovanje, prisluškovanje in sumičenje, zlorabo pisnih in ustnih zasebnih sporočil, pridobivanje informacij, ki pomenijo poklicno skrivnost.

V odločbi Ustavnega sodišča je zapisano, da preko pojma zasebnosti naj bi bila varovana tista sfera posameznikovega življenja, ki drugih ne zadeva in glede katere se prizadeti sam odloči, ali bo izstopil iz nje ali ne. Pravica do zasebnosti varuje posameznika pred posegi države in tudi s strani posameznikov oz. tretjih oseb. Vrhovno sodišče RS je pri obravnavanju pravice do zasebnosti zapisalo, da je » posamezniku z ustavno močjo pridržana sfera zasebnega življenja oziroma njegovega zasebnega življenjskega okolja. Zagotovljena je nedotakljivost njegove zasebnosti, kar pomeni, da obstaja nedotakljivo področje človekove svobode, ki je odtegnjeno vplivu države ter toliko bolj seveda posegu drugih posameznikov« (Lampe, 2004, str. 267).

Vrhovno sodišče RS je v primeru prostozidarske lože zapisalo, da zasebnost ne zajema le ozkega notranjega kroga posameznika in družine, s tem je poudarilo zelo široko razumevanje koncepta zasebnosti in hkrati opozorilo na ugotavljanje vsebine pravnega standarda zasebnosti. Slovenska sodna praksa v zadnjih letih pridobiva vse več primerov, kjer so sodišča določila različne vrste sankcij zaradi kršitev osebnostnih pravic, predvsem pa zaradi razžalitve dobrega imena in časti in zaradi povzročene škode posamezniku za duševne bolečine, ki so povzročene zaradi kršitve pravice do zasebnosti.

Vrhovno sodišče RS je leta 1998 v primeru (sodba VS RS št.2 Ips 548/96) dosodilo, da je oseba, ki je brez tožnikovega pooblastila posredovala psihiatrično izvedensko mnenje tretjim osebam, posegla v tožnikovo pravico do zasebnosti kot eno od temeljnih človekovih pravic iz 35. člena Ustave RS in mu je zato odškodnina odgovorna. V tem istem primeru je Vrhovno sodišče RS sprejelo pravno mnenje na podlagi 35. člena Ustave RS in 199. in 200. člena ZOR-a, v katerem je napisano, da so »podatki iz prihiatrovega izvedenskega mnenja o tožnikovem zdravljenju, diagnozi njegove duševne bolezni, osebnostnih lastnostih in siceršnjih osebnih in družinskih razmerah po svoji naravi zaupni in je zaradi posredovanja le-teh tretjim osebam toženec posegel v tožnikovo pravico do zasebnosti in mu je zato odškodninsko odgovoren« (Lampe, 2004, str. 268).

Tako pridemo do ugotovitve, da je pravica do zasebnosti posebna osebnostna pravica, ki ima svoj temelj v ustavi in sicer v 35. členu, pravni red pa ji zagotavlja tudi ustrezno civilnopravno varstvo ter odškodninsko na podlagi 199. in 200. člena ZOR-a.

7.3 PROSTORSKA ZASEBNOST

Prostorska zasebnost je gledano z zgodovinskega vidika prva pravno zavarovana vrsta od vseh zasebnosti, tako se je začelo varovanje posameznikove osebnostne dobrine. Načelo »*home is a man's castle*« je bilo primarno načelo nedotakljivosti bivališča, ker se je tako lahko posameznik odločil da se odmakne od drugih v javnosti predvsem od državne oblasti. Kršitelji prostorske zasebnosti niso samo državni organi, ampak tudi posamezniki zato 2. odstavek 36. člena Ustave RS izrecno določa » Nihče ne sme brez odločbe sodišča proti volji stanovalca vstopiti v tuje stanovanje ali v druge prostore, niti jih ne sme

preiskovati« (Lampe, 2004, str. 273). Iz tega stavka sta razvidni dve zadevi prva je ta, da prepoveduje vstop brez odločbe tukaj zakonodaja meri na državno oblast in njene organe predvsem na izvršilno mejo oblasti, druga zadeva, ki jo določa je beseda nihče, se pravi da tukaj meri na vse druge posameznike, tako vidimo da zakonodaja varuje prostorsko zasebnost obojestransko (Lampe, 2004, str. 273).

Tradicionalno pojmovanje prostorske zasebnosti pred drugimi posamezniki se je začelo z varovanjem lastnine, se pravi lastninske pravice in posesti. Zaradi vse pomembnejše vloge posameznikove lastninske pravice jo varuje tudi Kazenski zakonik, ki inkrimira določena dejanja proti posameznikovim vidikom prostorske zasebnosti-primarno bivališče. Med tem dvema oblikama varstva je velika razlika in sicer je zelo pomembno na koga se nanaša objekt varstva, pri stvarnopravnem instrumentariju je objekt varstva posameznikova lastninska pravica na bivališču ali pa na posameznikovo vez z bivališčem npr. posest. Kazensko pravo nudi varstvo izključno materialni dobrini npr. bivališču, kazenskopravna teorija razume bivališče kot stanovanje ali zaprte prostore .

Ustavna določba 36. člena določa varstvo prostorske zasebnosti z besedama » nedotakljivost stanovanja«. Običajen in bistven del pravice do zasebnosti v slovenski pravni ureditvi je bivanje, domovanje, dom, stanovanje. Dejanska in izključna oblast nad prostorom stanovanja in nad vsemi stvarmi v njem je bistven del in pogoj domovanja kot sestavine človekove zasebnosti. Poleg vseh drugih pravnih instrumentov varovanja pravice do zasebnosti je pomemben 1. odstavek 36. člena, ki neposredno zagotavlja posebno pravico do nedotakljivosti stanovanja, ki je varovana tudi s civilnim pravom.

Pravna praksa se je s časom razvila ter ojačala posameznikovo najožjo sfero makroprostora in tako lahko pod prostorsko zasebnost štejemo obleko, prtljago, avtomobil, prikolica itd. tudi tukaj so jasno določena pravila in sicer morajo biti nedotakljiva pred zunanjimi vplivi drugih posameznikov ali državno oblastjo. Pred vsemi omenjenimi posegi v posameznikovo prostorsko zasebnost obstaja varovalka in te varovalki sta Ustava in Kazenski zakonik. Zakonska podlaga v civilnopravnem smislu izključuje protipravnost posega v pravico do zasebnosti posameznika. To načelo izhaja že iz 2. odstavka 8. člen EKPC, ki določa da se javna oblast ne sme vmešavati v izvrševanje pravice do zasebnosti-razen če je to v skladu z zakonom ter nujno v demokratični družbi. Poleg tega pa tudi Ustava v 26. členu garantira pravico do povračila škode vsakomur, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa lokalne skupnosti ali javnih pooblastil s svojim protipravnim dejanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja, civilnopravo pa je instrument, ki omogoča posamezniku realizacijo te pravice (Lampe, 2004, str. 276).

7.4 PSIHIČNA ZASEBNOST

7.4.1 PRAVICA DO SPOLNE INTEGRITETE

Pravico do spolne integritete gre razumeti kot samostojno osebnostno pravico ali kot pravico do spoštovanja nedotakljivosti telesne in do nekatere mere tudi duševne

integritete, zato pravico do spolne integritete lahko štejemo pod objekt varstva širše pravice do zasebnosti. V Ameriki se številni priznani profesorji zavzemajo za to posameznikovo dobro, saj so mnenja da je njihov sistem varstva pravice do zasebnosti dovolj prožen, da pokrije to pravico na ustrezen način. Predvsem se gre za določene situacije kot so spolno nadlegovanje, ampak ne na klasični način z fizično silo, ampak nadlegovanje s telefonskimi klici, pismi, elektronsko pošto itd. Potrebno je razumeti, da posamezniki, ki se odločajo za tovrstna dejanja kršijo pravico do zasebnosti nadlegovanega posameznika. Velikokrat pa je takšen poseg v posameznikovo zasebnost in njegovo spolno integriteto podan z vsiljivostjo drugega posameznika, največ tovrstnih kršitev zasebnosti se dogaja na delovnih mestih. Je pa potrebno omeniti, da se žrtve velikokrat zamolčijo in o tem ne spregovorijo niti iščejo ustreznega varstva (Lampe, 2004, str. 276).

Spolna integriteta je zelo pomembna z vidika zasebnosti, saj smo v demokratični družbi postali strpni in sprejemljivi do takšnega vedenja drugih posameznikov v družbi, še vedno pa je veliko kršiteljev in zlorab na račun drugače usmerjenih ljudi. Spolna integriteta je tako ključnega pomena za človekov obstoj v družbi, še posebno posameznikov položaj v družbi kot osebnosti. Pravico do spolne integritete bi tudi lahko obravnavali kot del osebnostne pravice do telesne nedotakljivosti. Tako je pravica do nedotakljivosti spolne integritete kot posebna osebnostna pravica varovana s civilnim pravom s samostojnim deliktom kršitev dostojanstva. Po 181. členu OZ ima oseba » pravico do pravične denarne odškodnine zaradi pretrpljenih duševnih bolečin oseba, ki je bila s prevaro, s silo ali zlorabo kakšnega razmerja podrejenosti ali odvisnosti zapeljana h kaznivemu spolnem občevanju ali k drugemu spolnemu dejanju, kot tudi oseba, proti kateri je bilo storjeno kakšno drugo kaznivo dejanje zoper dostojanstvo osebnosti ali moralo« (Lampe, 2004, str. 277).

7.4.2 PRAVICA DO NEDOTAKLJIVOSTI OSEBNEGA IN DRUŽINSKEGA ŽIVLJENJA

V slovenskem civilnem pravu je pravica do zasebnosti zagotovljena direktno na podlagi Ustave v 35. členu in obsega pravico do skritosti zasebnega življenja, vsak posameznik je tudi upravičen do varovanja podatkov, o njegovem osebem in zasebnem življenju, ki ga živi. Vrhovno sodišče RS je zelo naklonjeno pravici do zasebnosti, saj je v relevantnem presedanu zapisalo, da je »pravica do zasebnosti kot ena izmed temeljnih človekovih pravic, zagotovljena v Ustavi RS in mednarodnih dokumentih, pravica do osebne življenja, ki obsega tudi pravico do skritosti tega življenja, torej do varovanja podatkov o njem. Kršitev te pravice pa je podana, kadar se brez privolitve prizadetega raznašajo dogodki iz njegovega osebne in družinskega življenja, in sicer ne glede na to, ali lahko to škoduje njegovemu ugledu in časti« (Lampe, 2004, str. 277).

Nedvomno je širjenje podatkov iz posameznikovega zasebnega življenja poseg v duševno zasebnost posameznika prav tako pa kršitev pravice do zasebnosti, kajti širjenje neresničnih podatkov lahko prizadane človeka in njegov duševni mir. Vendar je potrebno razlikovati med različnimi posegi, ki jih pravo razlikuje, tako je širjenje določenih dejstev o

posamezniku kot so njegova znanja, sposobnosti privede do zmanjšane duševnega mira posameznika, vendar se ta poseg popolnoma razlikuje od posega v katerem nekdo trdi ali raznaša nekaj iz posameznikovega zasebnega življenja (npr. o razmerju s partnerjem).

Pravni instrumenti s katerimi so zavarovane posameznikove pravice, kar se tiče duševnega miru in zasebnosti sta kazensko in civilno pravo, oba pravna instrumenta varujeta isti objekt varstva se pravi človekovo duševno zasebnost. Vendar je razlika da pri kazenskem zakoniku se usmerja zakonodaja na kazniva dejanja storjena s strani posameznika, pri civilnem pravu pa gre bolj za kršitve pravice do nedotakljivosti osebnega in družinskega življenja se pravi bolj na splošno obravnavanje kršitve pravice do zasebnosti. (Lampe, 2004, str.278).

Iz civilnopravnega vidika so zaščitene dve osebnostni pravici in sicer pravico do zasebnosti in pravico do dobrega imena, ki je lahko prav tako kršena z raznašanjem ali trditvami česa iz osebnega ali družinskega življenja posameznika. Tako vidimo, da je bistvena razlika med kaznivim dejanjem opravljanja in civilnim deliktom kršitve pravice do zasebnosti, kajti kazensko pravo daje varstvo posamezniku v primeru trditev ali širjenja česa iz njegovega osebnega ali družinskega življenja le v primeru, če trditve ali širjenje informacij lahko škoduje njegovemu dobremu imenu, civilno pravo pa daje varstvo posameznikovi zasebnosti se pravi tudi pred trditvami in širjenju česa iz njegovega osebnega življenja (Lampe, 2004, str. 284).

7.4.3 NEUPRAVIČENO SLIKOVNO SNEMANJE

Slikovno snemanje pomeni fotografiranje, snemanje, tako na filmski kot video trak , z modernimi pripomočki tudi digitalno snemanje. Nupravičeno snemanje posameznika proti njegovi volji je po kazenskem zakoniku prepovedano, saj posega v posameznikovo duševno zasebnost. Kadar je posameznik sneman ali njegovi prostori brez njegove privolitve se šteje za težji poseg v njegovo zasebnost, vendar kršitev pravice do zasebnosti ni samo v primeru kadar je posameznik sneman ali fotografiran proti njegovi volji, ampak se sklepa za kršitev pravice do zasebnosti tudi kadar je ta sneman posnetek prenesen tretji osebi, ali ko je posnetek čez daljši čas prenesen nekemu drugemu, da se z njim seznanja (Lampe, 2004, str. 291).

Kršitev pravice do zasebnosti oziroma lastni podobi je možna na dva načina prvi je samo slikovno snemanje, kar pomeni fotografiranje in pa drugi je širjenje slikovnega materiala, za širjenje slikovnega materiala se šteje ne samo njegovo fizično širjenje ampak tudi njegovo predvajanje. Tako gre pri slikovnem snemanju za poseg v psihično zasebnost z neupravičenim snemanjem oziroma posnetek posameznika ali njegovih prostorov, objekt varstva pa je posameznik v obeh primerih tudi v primeru neupravičenega snemanja njegovih prostorov, do takega razumevanja pride zaradi tega, ker je prostor tisto območje kjer naj bi posameznik užival prostorsko zasebnost.

Z kaznivim dejanjem oziroma kršitvijo pravice do zasebnosti z neupravičenim slikovnim snemanjem tako osebe kot prostora se šteje za težji poseg v posameznikovo zasebnost,

saj občutno posega v njegovo zasebnost. Vendar se moramo zavedati da v dandanašnji družbi oziroma napredni civilizaciji obstajajo nekakšna nepisana pravila in veliki večini ta pravila odgovarjajo, merim predvsem na skupine ljudi, ki so skupaj na raznoraznih srečanjih, prireditvah in zabavah kjer je snemanje in slikanje in tudi objavljane vseh naštetih slikovnih materialov po družbenih socialnih omrežjih povsem normalno in sprejemljivo včasih tudi zelo zabavno, čeprav je zaradi tovrstnih slikovnih materialov lahko oškodovana posameznikova duševna zasebnost in njegova lastna podoba, očitno je mladim vseeno, ko govorimo o omenjenih primerih.

7.4.4 PRAVICA DO TAJNOSTI ZASEBNIH PISANJ

Zelo pomemben faktor posameznikove psihične zasebnosti je zasebno pisanje. Zasebno pisanje je pojem, ki ga uporablja kazenski pravo, kazenski zakonik prepoveduje nedovoljeno objavo zasebnih pisanj vendar to počne na zelo konkreten in natančen način in zato nima dovolj širokega spektra, popolnoma drugače je z civilnim pravom, ki pa varuje posameznikovo psihično zasebnost in to ne samo pred nedovoljenimi objavami, vendar tudi s samim seznanjanjem z osebnimi pisanji, medtem ko kazenski pravo prepoveduje samo objavo dnevnika, pisma ali kakšnega drugega zasebnega pisanje v primerih, kadar je tako dovoljenje potrebno (Lampe, 2004, str. 295).

Poznamo veliko primerov kaznivih dejanj in ravno zato so nedovoljene objave zasebnih pisanj povezane z pravili o dovoljenju za objavo zasebnih pisanj iz avtorskega prava in so tako povezane v celoto. Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah določa, da je v avtorjevi pristojnosti da določi kdaj ali kako bo njegovo delo prvič objavljeno. Če se nekdo odloči, da protipravno objavi kakšno od zasebnih del avtorjev bi to v civilnem pravu pomenilo hujšo kršitev posameznikove pravice do zasebnosti.

Eden od najbolj varovanih objektov zasebnosti so pisma, varovana so neposredno z osebno pravico do zasebnosti. Pismo, ki še ni poslano nikomur, je pa napisano lahko že obravnavamo kot zasebno pisanje, zanimivo pri pismih je tudi to, da ko pisec napiše pismo in ga naslovi na določeno osebo ampak ga ne odpošlje, ga lahko v primeru smrti pisca prebere samo naslovnik in nihče drug. Zasebno pisanje v obliki dnevnikov, pisem, zapiskov itd. uživa absolutno varstvo, nihče se ne sme seznaniti z njim, saj je njegova vsebina pomemben del posameznikove zasebnosti.

Zelo pomemben del zasebnosti so tudi dnevniki, ki jih posameznik piše, saj lahko posameznik v dnevniku samemu sebi prizna in zaupa najgloblje skrivnosti in čustva. Od trenutka ko posameznik napiše dnevnik v fizični obliki postane ogrožena njegova zasebnost in morebitno razkritje njegovih zasebnih informacij. Dnevnik je eden od najbolj pomembnih faktorjev pisanja zasebnih dokumentov z največjo psihično zasebnostjo (Lampe, 2004, str. 296).

7.5 INFORMACIJSKA ZASEBNOST

Sam temelj informacijske zasebnosti v slovenski pravni ureditvi je v Ustavi in sicer 37. člen, ki ureja varnost tajnosti pisem in drugih občil in 38. člen ki ureja varstvo osebnih podatkov. Pravne dobrine posameznikove zasebnosti so zavarovane z civilnim pravom to pa lahko združimo v enotno temo z besedama informacijska zasebnost.

7.5.1 KORESPONDENČNA ZASEBNOST

V slovenski pravni ureditvi Ustava RS v 1. odstavku 37. člena zagotavlja tajnost pisem in občil. Kot občilo se razume sredstvo s katerim nam je omogočena izmenjava in posredovanje komunikacij se pravi gre za komunikacijsko sredstvo. Zaradi pomena korespondence je z vidika posameznika zasebnost zelo pomembna, ker naj bi bila korespondenca načeloma tajna. Korespondenčna komunikacijska razmerja so zavarovana na podlagi prava, saj jih varuje v prvi vrsti Ustava še bolj natančno pa jih ureja Kazenski zakonik in civilno pravo kot aspekt pravice do zasebnosti.

V slovenski pravni zakonodaji, bolj natančno v 150. členu KZ, ki je kot nekakšna podaljšana roka ustavne garancije varstva tajnosti pisem in drugih občil, je zapisano da je prepovedano neupravičeno posegati v tuja pisma, tuje komunikacije ali kakšno drugo tuje zaprto pisanje, s tem obravnava vsakršno drugačno ravnanje kot kaznivo dejanje. Kot neupravičen poseg pa lahko razumemo odprtje ali vdor v tuje občilo in pri tem je pomembno, da ne igra nobene vloge ali je storilec dejanja to pismo prebral ali ne, zadostuje že samo to, da ga je odprl. Kot kršitev tajnosti se šteje tudi neupravičeno obdržanje, skrivanje, uničenje ali izročitev tujega občila komu drugemu, preden se je upravičenec seznanil z njeno vsebino (Lampe, 2004, str. 299).

Dobro vidna je tudi povezava med KZ in civilnim pravom, kajti vse oblike posegov v tajnost občil predstavljajo tudi posege v pravico do zasebnosti. Korespondenca uživa civilnopravno varstvo, kjer ni pomembno in ne predstavlja nobene težine ali je njena vsebina zasebne narave ali ne. Izredno pomembno in zanimivo je to, da lahko samo zakon predpiše, da se na podlagi odločbe sodišča za določen čas ne upošteva varstvo tajnosti pisem in drugih občil, če je to nujno zaradi poteka kazenskega postopka ali za varnost države.

Dandanašnja oblika korespondence je definitivno elektronska pošta, četudi gre za popolnoma drugačno obliko dopisovanja kot pri klasičnih občilih, je potrebno elektronsko pošto obravnavati kot klasično pisemsko pošiljko. Sporočilo mora biti v fazi oddaje do faze prejema tajno, čeprav gre za drugačno obliko korespondence kot je elektronska pošta. Prav tako drugi posamezniki niso upravičeni do posega v elektronsko korespondenco, tovrsten poseg ima lahko le državna oblast pa še to v zakonsko striktno določenih primerih.

7.5.2 KOMUNIKACIJSKA ZASEBNOST

Poglavitna razlika med korespondenčno zasebnostjo in komunikacijsko zasebnostjo je ta, da komunikacijska zasebnost lahko poteka brez časovnega zamika in v večini primerov se izvaja ustno, kar pa ne pomeni da izključujemo pisno komunikacijo, pisna komunikacija je tudi del komunikacijske zasebnosti, poleg tega pa poteka tudi kot pogovor z uporabo glasu. Civilno pravo varuje komunikacijsko zasebnost kot aspekt posameznikove pravice do zasebnosti.

Tako postane posameznikov glas pomemben člen zasebnosti, saj poznamo tudi pravico do glasu, pravica do glasu je zavarovana kot komunikacijsko sredstvo s strani Kazenskega zakonika natančneje Kazenski zakonik inkriminira neupravičene posege v obe omenjeni dobrini z istim kaznivim dejanjem kot sta neupravičeno prisluškovanje in zvočno snemanje in sicer v 148. členu KZ (Lampe, 2004, str. 301).

Zelo pomembna razlika, ki jo moramo upoštevati in razumeti med glasom in komunikacijo je ta, da pri varstvu pravice do glasu je z vidika kazenskega prava izjava, medtem ko pri varstvu komunikacijske zasebnosti gre za varstvo posameznikovega pogovora, torej komunikacija poteka med dvema oseba in izjava je samo nek del pogovora, ki jo je mogoče prilagoditi glede na vsebino in jedro pogovora, saj sama izjava ni nujno namenjena komurkoli.

Posameznikova komunikacija je postala objekt interesa javnosti in drugih posameznikov, veliko število ljudi bi radi izvedeli informacije o raznoraznih pogovorih, če bi to bilo mogoče, komunikacija je postala zanimiva za širši krog ljudi in postaje vse bolj pomembna v vsakdanjem življenju. Tako se je začelo razvijati prisluškovanje posameznim pogovorom, od prvih oblik primitivnega prisluškovanja do tehnično naprednih prisluškovalnih naprav. Ravno zaradi zgoraj omenjenih razlogov in posledic prisluškovanja v slovenski pravni zakonodaji je ta del zasebnosti urejen zakonsko in sicer Kazenski zakonik v 1. Odstavku 148. člena našteva naslednje posege v komunikacijsko zasebnost: prisluškovanje pogovora, njegovo zvočno snemanje, neposredno prenašanje tretjim osebam, predvajanje pogovora, omogočanje, da se tretja oseba s pogovorom neposredno seznanj.

7.5.3 OSEBNI PODATKI

Iz vidika informacijske zasebnosti so izrednega pomena osebni podatki in civilnopravni vidiki varstva osebnih podatkov, to so podatki, ki se hranijo v posebnih zbirkah in so avtomatično ali sistematično obdelani, tako varstvo osebnih podatkov uvrščamo v javnopravno disciplino.

38. člen Ustave določa, da je prepovedana uporaba podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja, v 3. odstavku 38. Člena Ustave pa je garantirano sodno varstvo posameznika v primeru zlorabe posameznikovih podatkov, poleg tega Ustava garantira tudi civilnopravno varstvo osebnih podatkov. Temeljni pravni vir, ki ureja zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in tajnost osebnih podatkov je Zakon o varstvu

osebnih podatkov (ZVOP), civilnopravno varstvu je tukaj sekundarnega pomena temeljnega pomena pa ZVOP. Sam ZVOP omogoča tudi odškodninsko varstvo in sicer v 22. členu, ki pravi » Če je bila posamezniku zaradi uporabe osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj in ki so bili zbrani na način ali za namen, ki ni v skladu z določbami tega zakona, povzročena škoda, lahko od povzročitelja zahteva odškodnino v skladu z zakonom« (Lampe, 2004, str. 302).

Jasno je, da pravo varuje vsakega posameznika pred zlorabo osebnih podatkov, bolj natančno so dejanja ki zlorabljajo osebne podatke in hkrati kršijo posameznikovo pravico do zasebnosti zapisana v KZ. Tako Kazenski zakonik inkriminira zlorabo osebnih podatkov tista dejanja, ki so v nasprotju z zakonom se pravi so v nasprotju z ZVOP. Eden pomembnejših členov, ki se nanaša na informacijsko zasebnost je 1. odstavek 154. člena KZ, ki prepoveduje vdor v računalniško vodeno zbirko podatkov z namenom, da bi sebi ali komu drugemu pridobil kakšen osebni podatek t.i. hekerstvo.

Zasebnost osebnih podatkov pa ne garantira samo Ustava in pa KZ poleg tega še civilno pravo kjer pa je pravica do zasebnosti posameznika kršena s posegom v osebne podatke in posledično tudi neupravičeno oziroma protipravno uporabljena proti posamezniku, Kazensko pravna protipravnost pa se nanaša na kršitev posebnega natančno določenega zakona v tem primeru ZVOP (Lampe, 2004, str. 303).

7.6 USTAVNOPRAVNO VARSTVO PRAVICE DO ZASEBNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

V Slovenski pravni ureditvi je pravica do zasebnosti zagotovljena s samo Ustavo in sicer 35. člen Ustave Republike Slovenije zagotavlja pravico do zasebnosti posamezniku na celotnem teritoriju Republike Slovenije, njeno varstvo pa trdno v rokah drži najvišji sodni garant Ustavno sodišče, preko katerega se ne uresničujejo samo pravice zasebnosti, ampak tudi vse človekove pravice. Ustavno sodišče ima jurisdikcijo sodnega nadzora, kar pomeni da je odgovorno za skladnost splošnih in konkretnih pravil aktov državne oblasti z Ustavo. Poleg tega mora Ustavno sodišče omogočati posameznikom državljanom, ki menijo, da se jim godi nepravilnost oziroma so žrtve kršitve človekovih pravic ali svoboščin pritožiti se neposredno z ustavno pritožbo na ustavno sodišče (Lampe, 2004, str. 361).

Moramo se zavedati, da je Slovenija leta 1994 oddala del svoje suverenosti z ratifikacijo EKPC Evropskemu sodišču za človekove pravice. Z ustavnega vidika je to zelo pomembno saj naša Ustava v 8. členu določa, da se ratificirane in objavljene pogodbe uporabljajo neposredno, kar ima lahko velike razsežnosti. Ko smo podpisali EKPC je s tem EKPC najvišje sodno supernacionalno telo vsa poanta tega je, da je posameznik sedaj varovan s strani mednarodnega dokumenta, in ta dokument posamezniku zagotavlja njegove pravice in svoboščine v primeru da domača zakonodaja ne deluje po pravilih. Se pravi če posameznik meni, da je bil oškodovan s strani svoje državne oblasti in mu tega v svoji matični državi ne priznavajo se še vedno lahko obrne na mednarodno sodišče, kjer potem odločijo kdo ima res prav in komu se godi krivica.

Izjemnega pomena so pravice posameznikov, ki jih uživamo vsakodnevno vendar se moramo zavedati, da so pravice ki nam jih omogoča država v kateri bivamo lahko tudi škodljive, zahvaljujoč mednarodnem pravu pa lahko te krivice odpravimo, saj so že nacistični zločini v preteklosti bili popolnoma zakonsko legitimni v državi kjer so se izvajali, ker je po zakonodaji bilo dovoljeno. Torej ni dovolj, da državna oblast ščiti posameznika, kajti ta ista državna oblast lahko škodi posamezniku na veliko načinov in ravno zato obstajajo še višji organi, ki imajo pravico o odločanju o nepravičnosti državne zakonodaje proti posamezniku. » zakon je dovolj za omejitev pravice posameznika napram državni oblasti, vendar ni dovolj za omejitev moči oblasti proti posameznikovi pravici« (Lampe, 2004, str. 364).

Mednarodni pravni akti zagotavljajo pravico do zasebnosti posamezniku in omejujejo državno oblast do kršitve te pravice zato te isti akti tudi določajo, da mora biti poseg v izvrševanje pravice do zasebnosti s strani državne oblasti samo v tistih primerih ko s tem preprečuje nered ali zločin, varuje zdravje in moralo ali varuje pravice in svoboščine drugih ljudi. Predvsem je pomembna nujnost v demokratični družbi po tem kriteriju se ocenjuje upravičenost posega v pravico do zasebnosti posameznika, posebno problematiko predstavlja pojem demokracije in kaj pravzaprav je nujnost v demokratični družbi.

Ustavno sodišče Republike Slovenije ima funkcijo pristojnosti in odločanja o skladnosti zakonov z ustavo prav tako morajo biti podzakonski akti v skladu z ustavo in zakoni, o skladnosti drugih predpisov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami, o skladnosti predpisov lokalnih skupnosti z ustavo in z zakoni, o skladnosti splošnih aktov namenjenih izvrševanju javnih pooblastil ter odločanje o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Lampe, 2004, str. 365).

8 RAZISKAVE O ZASEBNOSTI

Pravica do zasebnosti je obširen pojem in dandanes še vedno neenotno definiran, raziskav na področju zasebnosti je ogromno in cilj mojega diplomskega dela bo pokriti glavna področja zasebnosti, ki so aktualna v vsakdanjem življenju posameznika in imajo neposreden vpliv. Veliko število raziskav se nanaša na internet in zasebnost v povezavi z svetovnim spletom spet druge raziskave se nanašajo na podjetja in njihov odnos do pravice do zasebnosti nekatere pa tudi na aktualne zakonske spremembe in dopolnitve pravice do zasebnosti. V mojem diplomskem delu bodo predstavljene večinoma obsežne in strokovne raziskave opravljene na nivoju katerih cilj je povprečnemu bralcu predstaviti in obrazložiti sam temelj in bistvo raziskave.

Zanimivo dejstvo je da večina Američanov misli da je njihova pravica do zasebnosti pod resno grožnjo poleg tega so tudi mnenja da ameriška podjetja nepravilno razpolagajo z osebniimi podatki zaposlenih, država pa kljub temu zagovarja samoregulacijo kot glavni odgovor na vprašanje zasebnosti v privatnem sektorju. Študije so pokazale in dokazale, da se 70% ljudi v proučevani populaciji ne strinja in zavrača dejstvo, da so privatne politike lahko razumljive, poleg tega se je samo par posameznikov potrudilo dejansko prebrati akte, ki urejajo tovrstno področje. Druge raziskave so pokazale, da so ljudje pogosto pripravljeni razkriti nekatere svoje osebne podatke v zameno za kakšno nagrado ali celo tudi brez kakršne koli nagrade.

Raziskave so pokazale, da so ljudje zelo zaskrbljeni in pazljivi glede svojih osebnih informacij oziroma osebnih podatkov in tudi glede načina kako bodo določena podjetja upravljala z njihovimi podatki, ta zaskrbljenost je tako velika da odvrčajo stranke od nakupovanja dobrin s svetovnega spleta. Raziskave ki so opravljene s strani velikih podjetij kažejo, da 64% anketirancev zaskrbljenih zaradi osebnih podatkov in njihove rabe s strani podjetja in kot posledica tega teh 64% anketirancev sploh ne nakupuje preko spletne strani oziroma interneta, poseben problem predstavlja tudi sama registracija na spletne trgovine, saj jih kar 67% anketirancev meni da se ne bodo registrirali v spletno trgovino zaradi zakompliciranih privatnih politik podjetja.

Ameriška podjetja imajo veliko stopnjo nadzora nad svojimi zaposlenimi, v eni od raziskav se je pokazalo da je njihov nadzor predvsem usmerjen na računalnike zaposlenih in njihovih aktivnosti na splošno z računalniki, po raziskavi sodeč naj bi kar 52% podjetij nadzorovalo elektronsko pošto zaposlenih v podjetju, kar pomeni da je večina zaposlenih v podjetjih nadzorovana. Ameriška podjetja pa ne nadzorujejo samo elektronsko pošto svojih zaposlenih ampak tudi shranjujejo vse podatke zaposlenega pri elektronskih transakcijah, informacije o obiskanih spletnih straneh zaposlenega in celo računalniške aktivnosti z datotekami. Zanimivo da so v raziskavi uporabili osem podjetij od teh osem sta dve podjetji rekli, da pregledujejo in nadzorujejo svoje zaposlene samo v primeru, če bi dobili kakršnokoli informacijo o njegovi zlorabi podatkov v podjetju medtem, ko šest

drugih podjetij rutinsko analizirajo zaposlenčeve transakcije z namenom ugotovitve neprimerne oziroma zlonamerne rabe.

Zanimiv vidik zlorabe zasebnosti je viden pri kraji posameznikovih podatkov predvsem pri bančnem poslovanju in transakcijah. Po ugotovitvah raziskav je kar 51% žrtev, ki sploh ne vedo kako je prišlo do zlorabe osebnih podatkov in na kakšen način so jim nepravilno odvzeli pomemben del zasebnosti, 14% anketiranih je odgovorilo da so jim osebne podatke zlorabili tako da so jim ukradli denarnico, 13% anketiranih pravi da so jim podatke odvzeli ko so opravljali transakcije denarnih sredstev in 4% so ukradli elektronski naslov in na takšen način zlorabili njihovo pravico do zasebnosti.

Sodeč po obširnih raziskavah na področju zasebnosti je možno ugotoviti, da je število raziskav veliko ravno zaradi pojma zasebnosti, ki ni enoznačen in za svetovno stroko zahteven, zato je potrebno raziskati več področij na katere se nanaša zasebnost. Glede na raziskave, ki so bile opravljene je razvidno, da je večina ljudi precej zaskrbljena glede pravice do zasebnosti, kajti vedno obstaja nekdo, ki komaj čaka da bi to pravico zlorabil.

Dejstvo je, da smo v hitro razvijajočem svetu manj pozorni na svoje pravice, kar pa ne pomeni da bi morale biti kršene na kakršenkoli način, mislim da bi morali spremeniti družbeno dojemanje in mentaliteto če bi želeli živeti v pravični družbi.

9 ZAKLJUČEK

Zaradi lažjega razumevanja mojega diplomskega dela bodo v zaključku predstavljene vse glavne teze, ki sem si jih zadal preveriti tekom raziskovanja in pisanja diplomskega dela in temeljita razlaga le teh.

Teza 1: pravica do zasebnosti se krči in manjša vsak dan zaradi globalizacije. V svojem diplomskem delu sem z strokovno literaturo in samostojnim raziskovanjem dokazal, da je pravica do zasebnosti ena temeljnih človekovih pravic, ki nam omogoča življenje v družbi in harmoniji, in ki je zavarovana s številnimi akti in mednarodnimi institucijami, kljub temu prihaja do zlorab pravice do zasebnosti. V dandanašnjem hitro razvijajočem svetu obstaja veliko nevarnosti zaradi katerih je lahko pravica do zasebnosti kršena, z globalizacijo imam v mislih predvsem računalniški razvoj in tehnologijo, ki napreduje višje in višje vsak dan. Evidentno je, da pred razvojem interneta in pred tehnološkim razvojem civilizacije ni bilo toliko tveganja za kršitev pravice do zasebnosti, kajti ljudje niso bili izpostavljeni zahtevam sodobnega sveta, kjer živimo v informacijski dobi, in so informacije ključni del našega življenja saj z njimi živimo in se razvijamo, v bistvu operiramo z veliko količino podatkov, ki so shranjeni ali na novo pridobljeni in tukaj se pojavlja kritičen problem, saj ljudje ne poznajo vseh nevarnosti in oblik s katerimi nastopa kršitev pravice do zasebnosti. Opazno je tudi krčenje pravice do zasebnosti, ker se vsak dan družbeno udeležujemo v raznorazne komunikacijska omrežja katera zahtevajo od nas informacije, mi pa jih razdajamo na vsakem koraku potem ni nič čudnega, da se omejuje naša zasebnost ko moramo oddati neko informacijo, da izvemo neko informacijo o drugih osebah.

Teza 2: kontinentalni sistem pravice do zasebnosti bolj varuje posameznika od anglosaškega. Vsakdo lahko to mojo tezo ovrže in zapiše nasprotno, kajti ta dva sistema imata veliko različnih ureditev in sta z vso literaturo kar zahtevna za preučevanje, vendar kljub temu sem za moje pojme dokazal da kontinentalni sistem pravice do zasebnosti varuje posameznika bolj od anglosaškega, kajti moramo se zavedati da je pri kontinentalnem sistemu veliko več pravic kar se tiče zasebnosti, je posameznik varovan s strani države na področju zasebnosti na delu, kar pa pri drugem sistemu ni tako. Prav tako mislim, da je kontinentalni sistem boljši zaradi same številčnosti aktov, ki so namenjeni varovanju pravice do zasebnosti in ravno zaradi teh aktov ima posameznik veliko več pravic na več področjih, ki pokrivajo zasebnost. Potrebno je tudi poudariti domačo zakonodajo, ki prav tako varuje posameznika pred krivičnimi dejanji.

Teza 3: Posameznik se nevede vsakodnevno odpoveduje svoji zasebnosti, da bi lahko bolje deloval v družbi. Vsakdo je že doživel takšen primer v določeni družbeni situaciji, s to tezo sem hotel dokazati kako zelo naivno nasedamo vsakdanjim spletkam oziroma ni nujno da gre za kakršno koli negativno dejanje lahko gre samo za prilagajanje

družbenim normam, ki jih izpolnjujemo vsakodnevno npr. družimo se z prijatelji, ki so vsi registrirani člani na enem od socialnih omrežij tako se tudi mi posledično odločimo za registracijo saj to od nas zahteva družba, z registracijo v to socialno omrežje bomo pridobili kar nekaj koristi od posameznikov s katerimi se družimo, vendar se bomo v zameno odpovedali delu svoje zasebnosti ali pa še boljši primer želimo si pridobiti štipendijo v zameno za štipendijo bomo posredovali svoje osebne podatke z vlogo na center za socialno delo v tem primeru pravzaprav sploh nimamo izbire odpovedi zasebnosti in zasebnih podatkov, tako sem prišel do ugotovitve da se aktiven posameznik v informacijski družbi mora odpovedati delu svoje zasebnosti da bi lahko v njej deloval optimalno.

Teza 4: nadzor v družbi je vse večji zaradi dobe v kateri živimo (informacijske dobe). Nadzor je pomemben družben faktor, ki mu je potrebno nameniti pozornost, saj je glavni razlog vseh kršitev zasebnosti. Nadzor je dandanes v informacijski dobi prisoten povsod kamere nas opazujejo, pogovori se snemajo, obveščevalne službe zasledujejo določene osebe, razne oblike prisluškovanja itd. Nadzor je postal še kako pomemben v današnjih časih kjer je hitrost širjenja informacij bliskovito hitra, informacij ki ogrožajo posameznike je veliko kako določiti mejo do kam posegati v pravico do zasebnosti posameznika je izredno težko, kajti ne smemo pozabiti da sploh točno ne vemo kaj to je zasebnost. Kot razvita populacija smo razvili pravni sistem, ki nam pomaga določati meje in nam razložiti kaj je dovoljeno in kaj ne. Tekom mojega pisanja diplomske naloge sem ugotovil, da je nadzor v družbi vse večji in da se še vedno širi, kajti pomembno je tudi vedeti, da obstajajo informacije ki lahko škodijo ljudem in ravno zato se z nadzorom lahko zavarujemo in ne dopustimo manjši skupini ljudi, da bi lahko škodila večji skupini ljudi, zato bo nadzor in poseg v zasebnost posameznikov vse večji in ne manjši.

Z izdelavo mojega diplomskega dela sem zadovoljen saj sem odkril kar precej novih dejstev in spoznanj in prišel do sklepa, da so v svetu na področju pravice do zasebnosti potrebne spremembe s tem pa ne mislim vsakodnevnih sprememb ampak temeljite systemske rešitve za ohranitev pravice do zasebnosti vsakega posameznika. Kot sem predstavil ameriški sistem pravice do zasebnosti lahko opazimo, da ima kar nekaj pomanjkljivosti kot so samoregulacija privatnega sektorja, kjer izgubljajo na veliko in ne upoštevajo mnenj ljudi in dejstvo, da samoregulacija ostaja v privatnem sektorju in s tem tudi krši posameznikove pravice do zasebnosti je potrebno razumeti še eno temeljno zadevo in to je denar, zelo veliko organizacij in vlad po celotnem svetu je odvisen od denarja in glede na sistem, ki ga imajo v Ameriki mislim, da je glavni razlog takšne ureditve dobiček in denar teh podjetij od katerih ima korist tudi vlada, je pa res, da že od nekdaj poznajo lastninsko naravnane pravice in ni nič čudnega, če dopuščajo takšno ureditev v svoji državi. Vpliv denarja ali kakršnekoli vrste dobička ni znan samo za Ameriko ampak veliko število držav sprejema nekatere zakone samo zato, da bi iz njih ustvarilo dobiček tukaj varovanje posameznikove pravice do zasebnosti pade na dno, ko prevlada dobiček nad pravicami se nam slabo piše.

Pravico do zasebnosti pa je potrebno vedno gledati širše in se ne osredotočati na en sam pogled zato bom omenil tudi evropsko ureditev, ki je po mojem mnenju urejena na primernejši način saj znatno bolj varuje posameznika glede na število pravic, ki jih ima in jih uživa. Obstaja veliko število institucij in aktov s katerimi je zavarovana pravica do zasebnosti in ne samo to, tukaj je še domača interna državna zakonodaja, ki s svojimi predpisi varuje vsakega državljana, torej imamo več možnosti uresničitve naših pravic, ki so nam lahko kršene in so kršene, poleg tega je celoten sodni sistem oblikovan po drugačnih principih in temeljih kot kjerkoli drugje po svetu to nam omogoča še trdnejšo in boljše zakonodajno podlago. Resnica je, da tudi evropski sistem ureditve pravice do zasebnosti ni popoln ima veliko pomanjkljivosti, za katere mislim da so ljudje, ki se z področjem zasebnosti ukvarjajo odgovorni. Ni vse tako lepo kot nam to poskušajo predstaviti politiki in branilci naših pravic posebno pravice do zasebnosti.

Ugotovil sem tudi, da je veliko podjetij v Sloveniji nenaklonjeno pravici do zasebnosti posameznika in jo kršijo na veliko, kar pa je značilno za našo državo je to, da se nihče ne zgane in poskusi zadevo rešiti na primeren civiliziran način, s tem mislim predvsem širitev podatkov, ki niso njihova last in jih nimajo pravice širiti brez upravičenega namena. V Sloveniji je še en velik problem in to so poznanstava, ki jih nekateri posamezniki imajo in z njimi kršijo vse kar se kršiti da, nekdo nekoga pozna in pridobi podatke, ki jih sploh ne bi smel pridobiti in tudi po legalni poti jih ne bi mogel pridobiti nikakor. Zelo zanimivo je tudi celotna mentaliteta naših državljanov v Sloveniji, saj jih to očitno ne moti, da nekdo kar krši njihove pravice, to da jih ne moti je razvidno iz njihove strpnosti, imajo zelo visok prag tolerance pa čeprav se jim godi krivica, in kot sem že povedal je pravica do zasebnosti obširna tematika, ki zahteva strokovno ureditev področja in ne samo neke okvirne in zakonske omejitve.

Na koncu svojega diplomskega dela sem prišel do enostavnega sklepa in zaključka, da je pravica do zasebnosti odvisna od družbenih situacij, družbenega okolja v katerem živimo, socialnih norm in trenutnega trenda po svetu. Od zgoraj navedenih razlogov je odvisno kakšna je in kakšna bo zasebnost v prihodnosti, lahko bi rekli tudi, da je celotna prihodnostna ureditev odvisna od mentalitete družbe.

LITERATURA IN VIRI

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

- KOVAČIČ, Matej (2006). *Nadzor in zasebnost v informacijski družbi: filozofski, sociološki, pravni in tehnični vidiki nadzora in zasebnosti na internetu*. FDV, Ljubljana.
- LAMPE, Rok (2004). *Sistem pravice do zasebnosti*. Bonex založba, Ljubljana.
- VUKELIČ, Blaž (2007) *Zasebnost na delovnem mestu*. FDV, Ljubljana.
- JAMBERK, Peter, PERENIČ, Anton, URŠIČ, Marko (1998). *Varstvo človekovih pravic: razprave, eseji in dokumenti*. FDV, Ljubljana.
- Laurant, Cedric (2003). *Privacy&Human Rights*. EPIC, Washington.

ČLANKI

- FROOMKIN, A. Michael (2000). *The death of privacy?* Board of Trustees of the Leland Stanford Junior University.
- DI MARTINO, Vittorio, HOEL, Helge, L.COOPER, Cary (2003). *Preventing violence and harassment in the workplace*. European foundation for the improvement of Living and Working Conditions.
- DODIG, Gordana, Crnkovic (February,2006). *Privacy and Protection of Personal Integrity in the Working Place*. ZiF Centre for Interdisciplinary Research University of Bielefeld, Germany.
- Flaherty, H. David (June 2008). *Reflections on Reform of the Federal Privacy Act*.

INTERNETNI VIRI

- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46 ES (1995). Eurlex. Dostopno 2.7. 2012 na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1995:281:0031:006:SL:HTML>
- Direktiva 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta (2002). Eurlex. Dostopno 13.7. 2012 na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0058:sl:HTML>

- Razvoj sodne presoje ustavnosti (2012). Dostopno 1.7. 2012 na: <http://www.concourts.net/introsi.php>
- Kazenski zakonik (KZ-1). Ur. 1. RS. 55/2008. Dostopno 6.7.2012 na: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO5050.html
- Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1-UPB). Ur. 1. RS. 94/2007. Dostopno 21.7. 2012 na: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_ZAKO5245.html
- Moj Micro (2010). Legalni hekerji. Dostopno 27.7. 2012 na: http://www.mojmikro.si/v_srediscu/razkritje/legalni_hekerji
- CRS Report for Congress. internet privacy overview and pending legislation. Marcia S. Smith, (Julij,2004). Dostopno 9.6. 2012 na: <http://fpc.state.gov/documents/organization/35133.pdf>
- The Effect of Online Privacy information on Purchasing Behavior: An Experimental Study. Janice Tsai, Serge Egelman, Lorrie Cranor, Alessandro Acquisti .Carnegie Mellon University. (Junij, 2007). Dostopno 15.6.2012 na: <http://weis2007.econinfosec.org/papers/57.pdf>